

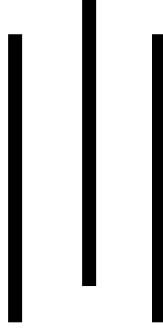
केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

आ.व.२०७८/०७९

Banana Zone Profile Book

FY 2021/022

नेपाल सरकार

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना

परियोजना कार्यान्वयन एकाइ, रूपन्देही

फोन नः ०७१-५७०९१७, ०७१-५७०२०१, ०७१-५८७००६

ईमेल: pmamp.piu.rupandehi@gmail.com

वेभसाईट: <https://piurupandehi.pmamp.gov.np>

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना, परियोजना कार्यान्वयन एकाइ, रूपन्देही

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका आ.व.२०७८/०७९
(Banana Zone Profile Book FY 2021/22)
प्रकाशकः प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना
परियोजना कार्यान्वयन एकाइ, रुपन्देही

प्रकाशन मिति: २०७८ चैत्र
मुद्रण: २०० प्रति

श्रोत उद्धृत गर्ने ठेगाना (Citation Address):

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना, परियोजना कार्यान्वयन एकाइ,
रुपन्देही, २०७८. केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका आ.व.२०७८/०७९.

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना परियोजना कार्यान्वयन एकाइ,
रुपन्देही, नेपाल

PMAMP, PIU, Rupandehi. 2021. Banana Zone Profile Book, 2021/22.
Prime Minister Agriculture Modernization Project, Project Implementation
Unit, Rupandehi, Nepal

मेरो भनाई

कृषि उपजहरूको विशिष्टकृत क्षेत्रहरू निर्माण एवं निर्यात योग्य कृषि बस्तुहरूको मूल्य अभिवृद्धि गर्दै प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता अभिवृद्धि मार्फत सम्मानजनक नाफामुखी व्यवसायका रूपमा विकास एवं रोजगारीका अवसरहरू सृजना गर्ने उद्देश्यका साथ आ.व.२०७६/०७७ देखि नवलपरासी ब.सु.प जिल्लामा प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तर्गत गहुँ जोन विकास कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ। यस सँगै केरा जोन अन्तर्गत केराको व्यवसायीक विकास गर्नका लागि आ.व. २०७८/०७९ मा जिल्लाका २ वटा स्थानीय तहको ५ वटा वडाबाट केरा जोन विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको शुरुवात भएको छ। केरा जोन क्षेत्रमा केराको उत्पादन/उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्न, यान्त्रीकरण प्रवर्द्धनमा टेवा पुर्याउने, सिंचाईका पुर्वाधार मार्फत केराको प्रवर्द्धन गर्ने, बीउ प्रशोधन तथा भण्डारण गृह निर्माण मार्फत उत्पादित बीउको गुणस्तरमा सुधार ल्याउने र बजारिकरणको प्रवर्द्धन गर्ने, उन्नत प्रविधिहरूको विस्तार एवं प्रसार गर्ने कार्यक्रम संचालन भएका छन्। संचालित क्रियाकलापहरूबाट कृषकहरूको ज्ञान, सिप एवं धारणामा आएको परिवर्तनका कारण कृषि उत्पादन वृद्धि गर्न, आयस्तर बढाउन, स्थानीय स्तरमा रोजगारीका अवसरहरू श्रृजना गर्न तथा कृषिमा आधुनिकीकरण एवं व्यवसायीकरण गर्न सहयोग पुर्याएको छ ।

प्रस्तुत केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिकामा प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तर्गत केरा जोनका बारेमा ५ वटै वडाबाट तथ्याङ्क सङ्कलन गरी विविध जानकारी सहितको सम्पूर्ण केरा जोन क्षेत्रको प्रोफाईल समावेश गरिएको छ। प्रोफाईल पुस्तिकालाई विभिन्न खण्डमा विभाजन गरिएको छ। साथै यस प्रोफाईलमा आ.व.२०७८/०७९ मा क्षेत्र निर्धारण भएका ५ वटा वडाबाट तथ्याङ्क सङ्कलन गरी केरा जोनसँग सम्बन्धित विविध जानकारीहरू समावेश गरिएको छ। त्यसैगरी अनुसुचिमा परियोजना क्षेत्र निर्धारण सम्बन्धी विवरण, आवद्ध भएका समूह, सहकारी तथा निजी फर्महरूको विवरण, तथ्याङ्कको लागि

नमूना लिएका संस्थाहरूको विवरण तथा अन्य जानकारी समावेश गरिएको छ । प्रस्तुत प्रोफाईल पुस्तिकाले नवलपरासी ब.सु.प जिल्लामा सञ्चालित केरा खेती सम्बन्धी विवरणात्मक जानकारी दिन तथा संचालित विभिन्न क्रियाकलापहरूको बारेमा आयोजना समाप्त भए पश्चातको प्रभावको मुल्यांकन गर्न उपयोगी सिद्ध हुने अपेक्षा गरेको छु । केरा जोन क्षेत्रमा कार्य गर्नु हुने कृषि तथा गैह्र कृषि क्षेत्रको विकास तथा अनुसन्धान एवं व्यवसायमा संगलग्न निकायहरूका लागि महत्वपूर्ण श्रोत सामाग्रीको रूपमा रहने कुराको समेत विश्वास लिएको छु ।

अन्तमा यस प्रोफाईल पुस्तिका तयारीका क्रममा आवश्यक सामाग्री तथा तथ्यांक संकलन, विश्लेषण लेखन तथा सम्पादन कार्यमा आवश्यक सहयोग गर्ने कृषि अधिकृत श्री जोगेन्द्र कान्दु, श्री रण बहादुर महत्तो श्री सुमन खनाल, बाली विज्ञको रूपमा कार्यरत श्री सुदिप मरासिनी, ना.सु. श्री जिवन पौडेल तथा लेखापाल श्री कृष्णा खनाल तथा वि.एस्सी कृषि इन्टर्नलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । प्रोफाईल पुस्तिका तयारीका लागि आवश्यक तथ्यांक संकलनमा सहयोग गर्नु हुने स्थानीय तहका कृषि प्राविधिकहरू, केरा जोन संचालक समितिका पदाधिकारीहरू, कृषक समुह/सहकारीका पदाधिकारी एवं कृषकहरूलाई पनि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस प्रोफाईल पुस्तिकामा रहेका कमी कमजोरीहरूलाई औल्याई जानकारीमुलक एवं उपयोगी प्रकाशनका रूपमा परिमार्जनका लागि आवश्यक रचनात्मक सुझाव एवं पृष्ठपोषणका लागि सम्पूर्ण पाठक वर्ग एवं प्रयोगकर्ताहरूमा हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

नारायण काफ्ले
वरिष्ठ कृषि अधिकृत

विषयसूची

खण्ड - क

१. आयोजनाको संक्षिप्त परिचय.....	१
१.१ सौंच.....	२
१.२ लक्ष्य.....	२
१.३ उद्देश्यहरू.....	२
१.४ परियोजनाका संभागहरू.....	३
१.५ परियोजना संचालनका अवधारणा.....	३
१.६ केरा जोन नवलपरासी (ब.सु.प.) को परिचय.....	४
१.६.१ केरा जोनको उद्देश्य.....	५
१.६.२ केरा जोनमा संचालन हुने क्रियाकलापहरू	५
१.६.३ जोन निर्माण प्रक्रिया.....	६
१.६.४ जोन संचालन प्रक्रिया	७
१.७ प्रोफाईलको उद्देश्य.....	८

खण्ड - ख

२. केरा जोन प्रोफाईलको विवरण.....	९
२.१ अध्ययन विधि तथा तरिका	९
२.१.१ स्थानको छनौट.....	९

२.१.२ नमुनाको छनौट.....	९
२.१.३ जानकारीको श्रोत.....	९
२.१.४ तथ्यांक संकलनको तरिका.....	९
२.१.५ फिल्ड सर्भे	१०
२.१.६ तथ्यांक प्रविष्टि प्रशोधन एवं विश्लेषण.....	१०
२.१.७ प्रारम्भिक प्रोफाइल तयारी तथा पृष्ठपोषण संकलन.....	१०
२.१.८ अन्तिम प्रोफाइल तयारी तथा निर्माण.....	१०
२.१.९ प्रोफाइलको ढाँचा.....	१०
२.२ अध्ययन विश्लेषण.....	११
२.२.१ जोन क्षेत्रको परिचय	११
२.२.१.१ जोन क्षेत्र.....	११
२.२.१.२ जनसंख्या सम्बन्धी विवरण	११
२.२.१.३ घरपरिवारमा सदस्य संख्याको वर्गिकरण.....	११
२.२.१.४ उमेर अनुसार जनसंख्याको वर्गिकरण	१२
२.२.१.५ जोन क्षेत्रमा कृषकहरूको आम्दानीको अवस्था	१३
२.२.१.६ साक्षरताको अवस्था	१३
२.२.१.७ जोन क्षेत्रमा सिंचाई प्रणालीको प्रयोगको अवस्था	१४
२.२.२ पुर्वाधार सम्बन्धी विवरण	१४

२.२.२.१ सडक पूर्वधार सम्बन्धी अवस्था.....	१४
३.२.२.२ केरा खेती गर्ने जग्गा र सडक देखिको दुरीको अवस्था.....	१५
२.२.२.३ विद्युत र सञ्चार सम्बन्धी अवस्था.....	१६
२.२.२.४ रेडियो एंव एफ .एम. सम्बन्धी विवरण.....	१७
२.२.३ केरा बाली सम्बन्धी विवरण.....	१७

अनुसूची

अनुसूची १	३६
अनुसूची २	३६
अनुसूची ३	४५

खण्ड क

१. आयोजनाको संक्षिप्त परिचय

देशको करिब दुई तिहाई जनसंख्या रोजगारी तथा जिविकाको लागि कृषि क्षेत्रमा निर्भर रहेको भएता पनि यस क्षेत्रको कूल गार्हस्थ उत्पादनमा करिब २५.८ (कृषि, वन तथा मत्स्यपालन) प्रतिशत (आर्थिक सर्वेक्षण, २०७७/७८) योगदान रहेको छ। नेपालको संविधान २०७२ ले खाद्य सम्बन्धी हकलाई जनताको मौलिक हकका रूपमा स्थापित गरीसकेको साथै दिगो आत्मनिर्भर एवं व्यवसायिक कृषि क्षेत्रको परिकल्पना सहित कृषि विकासको २० बर्षे रणनीति (ADS) कार्यान्वयनको क्रममा रहेको छ। आर्थिक रूपले सकृय जनशक्ति दिनानुदिन विदेशिने क्रम बढ्दै जाँदा कृषि क्षेत्रमा बढ्दै गईरहेको श्रम शक्तिको अभाव, कृषि उत्पादनमा बढ्दो उत्पादन लागत, बढ्दो जग्गाको खण्डिकरण, घडेरीकरण, उर्वर कृषि भूमिको गैर कृषि, तथा जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक प्रभाव, उत्पादनका सामाग्रीहरूको अपर्याप्त आपूर्ति, ग्रामीण तथा भौतिक पूर्वाधारहरूको अप्रयाप्तता, साना, खण्डित र अव्यवस्थित भू-उपयोगको अवस्था, आवश्यक ज्ञान, प्रविधि तथा श्रमशक्ति सर्वसुलभ नहुनु, कृषि उत्पादन विविधिकरण, प्रतिस्पर्धी र बजारमुखी हुन नसक्नु, जीवनाशक विषादीको सुरक्षित प्रयोगबारे पर्याप्त जानकारी नहुनु, अनुसन्धान, शिक्षा र प्रसार बीचको त्रिपक्षीय सम्बन्धलाई मजबुत तुल्याई अनुसन्धानबाट विकास भएका प्रविधिहरू पर्याप्त मात्रामा बिस्तार हुन नसक्नु जस्ता कारणहरूले कृषि क्षेत्रमा आशातित उपलब्धि हासिल हुन सकेको छैन। कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने स्पष्ट मार्गचित्रका साथ कृषि उपजको उत्पादनका लागि आवश्यक प्रविधि तथा उत्पादन सामाग्रीको व्यवस्था, वाली वस्तुमा यान्त्रिकरण, प्रशोधन तथा बजारीकरणको लागि आवश्यक पूर्वाधारको ब्यवस्था जस्ता प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाका कृयाकलाप मार्फत कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरणको परिकल्पना गरीएको छ।

कृषि क्षेत्रको समग्र आधुनिकीकरणको प्रक्रियालाई तिव्र पार्न र बाह्य परिवेशसंग सामन्जस्यता ल्याउन आधुनिक कृषिका निम्न आयामहरूलाई समावेश गरी आधुनिकीकरणको प्रक्रियाको थालनी गर्न आ. व. २०७३/०७४ देखि प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना कार्यान्वयनमा रहेको छ।

१. भूमिको वैज्ञानिक उपयोग
२. आधुनिक कृषि प्रविधिहरूको अवलम्बन
३. कृषिमा यान्त्रिकीकरण
४. कृषि उपजहरूको प्रशोधन तथा बजारीकरण पूर्वाधारहरूको विकास
५. कृषि अनुसन्धान – शिक्षा – प्रसार प्रणालीको सुदृढ समन्वय एवं आधुनिकीकरण
६. प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन प्रणालीको अवलम्बन
७. गुणस्तर नियन्त्रण तथा खाद्य स्वच्छता अभिवृद्धि
८. वातावरण परिवर्तन अनुकूलित कृषि प्रणाली अवलम्बन

१.१ सौँच

कृषिमा आधारित अर्थतन्त्रबाट कृषिजन्य उद्योगमा रूपान्तरित आधुनिक, व्यवसायिक, दिगो एवं आत्मनिर्भर कृषि क्षेत्रको विकास गर्ने।

१.२ लक्ष्य

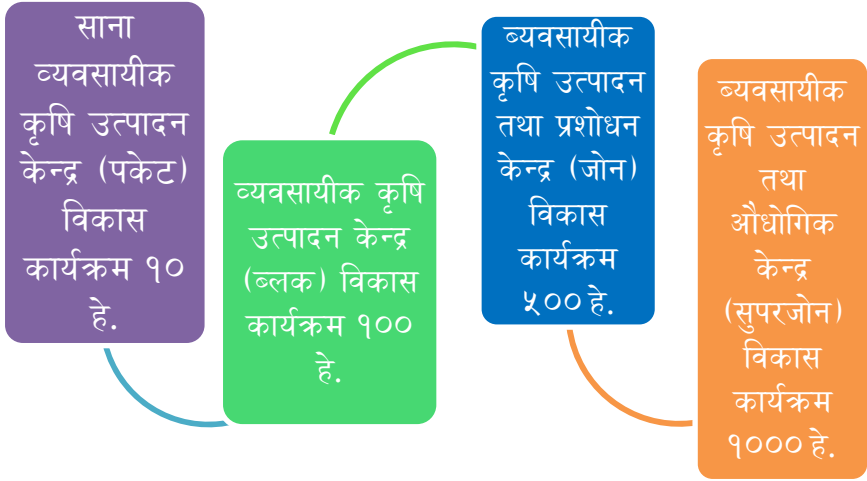
समग्र कृषि मुल्य श्रृंखलाका अवयवहरूको एकीकृत संयोजन र परिचालन मार्फत खाद्य पोषण सुरक्षा सुनिश्चित गर्दै कृषि औद्योगिकीकरण उन्मुख दिगो आर्थिक अवसरहरू सृजना गरी राष्ट्रको समग्र विकासमा टेवा पुर्याउने।

१.३ उद्देश्यहरू

१. प्रमुख कृषि उपजहरूको विशिष्टकृत क्षेत्रहरू निर्माण गर्ने
२. निर्यात योग्य कृषि बस्तुहरूको मूल्य अभिवृद्धि गर्दै प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने,

३. कृषिलाई सम्मानजनक नाफामुखी व्यवसायका रूपमा विकास गर्दै रोजगारीका अवसरहरू सृजना गर्ने, र
४. बहुसरोकारवाला निकायहरू बिचको कार्यमूलक समन्वय मार्फत प्रभावकारी सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता गर्ने।

१.४ परियोजनाका संभागहरू

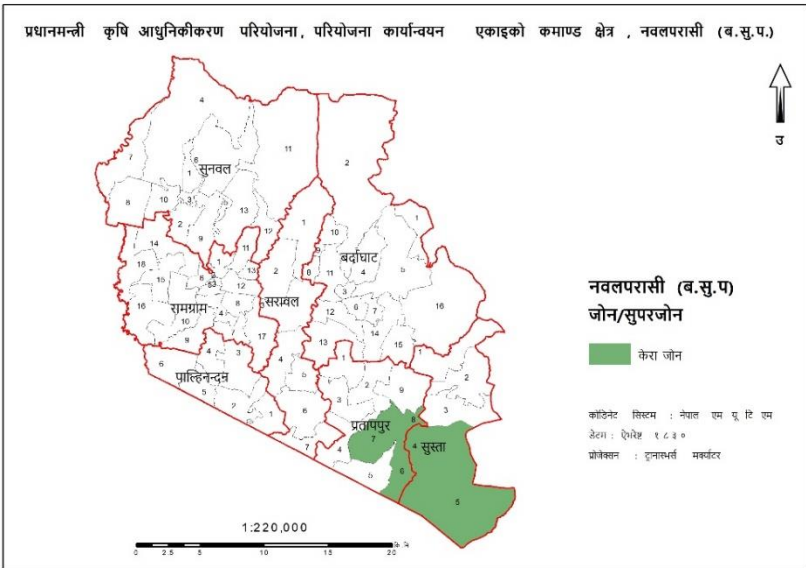

१.५ परियोजना संचालनका अवधारणा

१.६ केरा जोन नवलपरासी (ब.सु.प.) को परिचय

कृषि क्षेत्रको समग्र आधुनिकीकरणको प्रक्रियालाई तिव्र पार्न र बाह्य परिवेशसंग सामन्जस्यता ल्याउन आधुनिक कृषिका विभिन्न आयामहरूलाई समावेश गरी आधुनिकीकरणको प्रक्रियाको थालनी गर्न प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना आ.व. २०७३/७४ देखि १० वर्षे परियोजना संचालन भएको छ। जस अनुरूप आ.व. २०७८/०७९ देखि नवलपरासी ब.सु.प जिल्लामा केराको व्यवसायीक उत्पादन तथा प्रशोधन केन्द्र विकास गर्नका लागि जिल्लाका २ वटा स्थानीय तहका ५ वटा वडाहरू (अनुसूचि १) का जम्मा १५ वटा कृषक समुह, ३ वटा कृषि सहकारी र ४० वटा फर्म गरी जम्मा ५८ वटा समूह/सहकारी/नीजि फर्म (अनुसूचि २) मार्फत जम्मा ७८० हे. क्षेत्रफललाई लक्षित गरी विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन भइरहेका छन् ।

चित्र नं. १. केरा जोन कार्यक्रम कार्यान्वयन भएका वडाहरू सहितको स्थानीय तहको विवरण

१.६.१ केरा जोनको उद्देश्य

- ❖ कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरणमा योगदान पुर्याउने गरी केराको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु,
- ❖ जोन क्षेत्रमा कृषि यान्त्रीकरण, कृषि पूर्वाधार विकास एवं व्यवसायीकरण प्रवर्द्धन तथा प्रारम्भिक प्रशोधन केन्द्रहरूको स्थापना मार्फत कृषि आधुनिकीकरणको आधारशिला तयार गर्ने
- ❖ जोन तथा आसपासका क्षेत्रहरूमा रोजगारीका अवसरहरू श्रृजना गर्ने

१.६.२ केरा जोनमा संचालन हुने क्रियाकलापहरू

- ❖ जोन क्षेत्रमा रासायनिक तथा प्राङ्गारिक मल, उन्नत जात एवं जैविक विषादीहरू लगायतका उत्पादन सामग्रीहरूमा तोकिए बमोजिम अनुदान सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- ❖ केरा तथा केराको बेर्नाको सहभागितात्मक व्यवसायीक उत्पादन, प्रविधि प्रदर्शन, उत्पादन प्रविधि, बजारीकरण, मूल्य श्रृंखला विकास लगायतका विविध पक्षहरू समेटिने गरी स्थलगत तालिम तथा कार्यक्रम संचालन ।
- ❖ यान्त्रीकरण प्रवर्द्धनका लागि उत्पादन देखि बजारीकरणसम्म आवश्यक पर्ने सबै प्रकारका मेशिनरी औजार उपकरणको सेट सहितको सेवा उपलब्ध गराउन Custom Hiring Center स्थापनाका लागि पूंजीगत अनुदान उपलब्ध गराउने ।
- ❖ व्यवसायीकरणका लागि प्राथमिक प्रशोधन केन्द्र, गोदाम घर, ग्रेडिग लगायतका उत्पादनोपरान्त आवश्यक पूर्वाधारहरू रहेको एक पोष्ट हार्भेष्ट सेन्टर निर्माण गर्ने ।
- ❖ पूर्वाधार विकास सहयोग तर्फ लिफ्ट, डिप तथा स्यालो ट्युबवेल जडान, सिंचाईकुलो मर्मत तथा सुधार, आवश्यक कृषि पूर्वाधारहरू (Processing, Grading And Packaging Units, Marketing Infrastructures, CAESC

Infrastructure, Quarantine Infrastructures/Laboratories) लगायतमा सहयोग पुर्याउने ।

- ❖ प्राङ्गारिक मल कारखाना, टिस्यु कल्चर ल्याब, हाइटेक नर्सरी लगायतका पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग पुर्याउने ।

१.६.३ जोन निर्माण प्रक्रिया

- ❖ भौगोलिक तथा प्राविधिक सम्भाव्यताका आधारमा तोकिएको क्षेत्रमा तोकिएका बाली/वस्तुका जोनहरू निर्माण गर्न चाहने कृषक समुह, कानुन बमोजिम दर्ता भएका कृषि कार्यमा संलग्न सहकारी, कृषि उद्यमी तथा व्यवसायीको सुचि तयार गर्ने व्यवस्था अनुरूप जोन क्षेत्र विस्तारसँगै अनुसुची २ बमोजिम केरा उत्पादक कृषक समूह, कृषि सहकारी तथा नीजि उद्यमीहरूको सुचि तय भएको ।
- ❖ सूचीकृतहरू मध्येवाट आवश्यक संख्यामा जोन छनौटका लागि परियोजना कार्यान्वयन एकाइ (PIU) ले सम्बन्धित विषय विज्ञको संयोजकत्वमा आवश्यकतानुसार सदस्यहरू रहने एक प्राविधिक कार्यदल बनाउनेछ ।
- ❖ उक्त कार्यदलले तोकिएका सूचकहरू र स्थलगत प्रमाणिकरण समेतका आधारमा सिफारिश गरे अनुरूप जोन क्षेत्रको छनौट सम्बन्धित परियोजना कार्यान्वयन एकाइ (PIU) ले गर्नेछ ।
- ❖ तोकिएको क्षेत्रमा जोन संचालन गर्न तोकिएको क्षेत्रफल नपुगेमा सम्भाव्य वरिपरिको क्षेत्र समेत समावेश गर्न सकिनेछ ।
- ❖ यसरी जोन क्षेत्र संचालन गर्न छानिएका कृषक समुह, कानुन बमोजिम दर्ता भएका कृषि कार्यमा संलग्न सहकारी, कृषि उद्यमी तथा व्यवसायीहरू रहने जोन संचालक समिति गठन हुने ।

१.६.४ जोन संचालन प्रक्रिया

- ❖ परियोजना कार्यान्वयन एकाइले जोन विकास कार्यक्रम सञ्चालनमा सहजीकरण र लाभग्राहीको अनुगमन गर्न लाभग्राहीको प्रतिनिधित्व रहने गरी परियोजना कार्यान्वयन इकाईमा जोन स्थापनाका लागि सूचीकृत भएका निश्चित क्षेत्र भित्रका संस्थाहरूको प्रतिनिधित्व हुने गरी ९ सदस्यीय जोन सञ्चालन समन्वय समिति गठन गर्नु पर्नेछ। यसरी गठन हुने समितिमा कम्तीमा ३ जना महिलाको सहभागिता हुनु पर्नेछ। सदस्य मध्ये एक जना समितिको संयोजक हुनेछ र समिति एवं सदस्यको पदावधि २ आर्थिक वर्षको हुनेछ। विगत देखि सञ्चालनमा रहेका जोन सञ्चालक समितिसमेत बाँकी अवधिको लागि जोन सञ्चालन समन्वय समितिमा रूपान्तरण हुनेछन्।
- ❖ तोकिएको क्षेत्रफलको व्यवस्थापन गरी कृषि उद्यमी, कम्पनी वा फर्म एकलैले संचालन गर्ने जोन क्षेत्रको हकमा भने त्यस्तो कृषि उद्यमी स्वयंमले नै जोन सञ्चालक समितिको भूमिका निर्वाह गर्नेछ। जोन कार्यान्वयनमा खटिने तोकिएको बरिष्ठ कृषि अधिकृत, नजिकको कृषि सेवा केन्द्र, फार्म केन्द्र, कृषि तालिम केन्द्र र कृषि अनुसन्धान केन्द्रका प्रतिनिधिहरू, सरोकारवाला निकायका जिल्ला स्थित कार्यालयका प्रमुख एवं प्रतिनिधिहरू समेत जोन संचालक समितिको सल्लाहकारका रूपमा रहनेछन्।
- ❖ सम्बन्धित स्थानिय तहको प्रमुख समितिको आमन्त्रित सदस्यको रूपमा रहने।
- ❖ नेपाल सरकारको तर्फबाट यस समितिलाई जाने सम्पूर्ण सहयोग रकमको उपयोग गर्न जोन कार्यान्वयनमा खटिने जोन प्रमुखको सहमतिमा नेपाल सरकारको प्रचलित ऐन नियम अनुसार खर्च हुने।
- ❖ जोन संचालक समिति र परियोजना कार्यान्वयन एकाइ बिच स्विकृत वार्षिक कार्यक्रम संचालनका लागि सम्झौता हुने।

- ❖ जोन संचालक समितिले जोन क्षेत्र भित्रका कृषक, कृषक समुह, सहकारीहरूको मागमा आधारित कार्यक्रमहरूको प्रस्तावना तयार गरी परियोजना कार्यान्वयन एकाइमा पेश गर्ने।

१.७ प्रोफाईलको उद्देश्य

- केरा जोन क्षेत्रको विद्यमान अवस्थाबारे जानकारी प्राप्त गर्न
- केरा जोन क्षेत्रमा उपलब्ध कृषि जन्य श्रोत एवं अवलम्बन गरीएका प्रविधिहरूको प्रसार तथा विस्तार गर्ने
- केरा जोन क्षेत्रमा केरा जन्य क्रियाकलाप सम्बन्धी विद्यमान अवस्थाको जानकारी लिने
- केरा जोन क्षेत्रका कृषकहरूले अवलम्बन गरेका आधुनिक अभ्यास, कृषि यन्त्र एवं औजारहरूका बारेमा जानकारी लिने
- कृषि क्षेत्रमा आवद्ध रहेका अन्य सरोकारवाला निकायहरू तथा ति निकायहरूको भूमिका सम्बन्धमा जानकारी लिने
- जोन क्षेत्रका मुख्य समस्याहरूको पहिचान गर्ने ।

खण्ड - ख

२. केरा जोन प्रोफाईलको विवरण

२.१ अध्ययन विधि तथा तरिका

२.१.१ स्थानको छनौट

आ.व.२०७८/०७९ मा जोनमा आवद् सबै कृषक समुह सहकारी एवं सबै क्षेत्रको प्रतिनिधित्व हुने गरी प्रति वडाबाट कम्तिमा ४० वटा घरधुरी सर्वेक्षण गर्ने गरी स्थानको छनौट गरीएको थियो ।

२.१.२ नमुनाको छनौट

फिल्ड सर्भेका लागि जोनमा आवद् प्रत्येक कृषक समुह सहकारीका कुल सदस्य संख्यामध्ये २५ प्रतिशत कृषक वर्गहरूलाई नमुनाको रूपमा छनौट गरी प्रश्नावली सोधिएको थियो ।

२.१.३ जानकारीको श्रोत

जोन प्रोफाईलका तयारीका लागि आवश्यक जानकारी प्राथमिक र द्वितिय तथ्यांक संकलन श्रोतबाट लिइएको थियो। प्राथमिक तथ्यांक संकलनका लागि जोनमा आवद् कृषकहरूबाट प्रश्नावलीको माध्यमबाट लिइएको थियो भने द्वितिय तथ्यांकका लागि कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयबाट प्रकाशित बुकलेट, वुलेटिन, पुस्तिका, कृषि विकास रणनितिको दस्तावेज, प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको दस्तावेज, कृषि ज्ञान केन्द्रको वार्षिक पुस्तिका लिइएको थियो ।

२.१.४ तथ्यांक संकलनको तरिका

तथ्यांक संकलनमा प्रयोग भएको घरधुरी सर्वेक्षण फारम परियोजना व्यवस्थापन एकाइको समन्वयमा तयार गरीएको थियो। Purposive sampling & Semi Structured Interview विधिको प्रयोग गरी प्राथमिक तथ्यांकहरू संकलन गरीएको थियो भने द्वितिय तथ्यांकहरू आवश्यकतानुसार प्रकाशित पुस्तिका प्रतिवेदन एवं दस्तावेजबाट संकलन गरीएको थियो ।

२.१.५ फिल्ड सर्भे

तथ्यांक संकलनका लागि नमुना छनौट पश्चात अन्तरवार्ताका लागि छानिएका कृषक घरधुरीमा पुगी नमुना संकलकहरूले तथ्यांक संकलन गरेका थिए। तथ्यांक संकलन कार्य २०७८ माघ २ फागुन महिनामा संचालन गरीएको थियो ।

२.१.६ तथ्यांक प्रविष्टि प्रशोधन एवं विश्लेषण

फिल्डबाट प्राप्त भएका प्राथमिक तथ्यांक कम्प्युटरमा कोडिंग गरी प्रविष्टि गरीयो। Window Excel को प्रयोग गरी तथ्यांक प्रविष्टि एवं विश्लेषण गरीएको थियो ।

२.१.७ प्रारम्भिक प्रोफाइल तयारी तथा पृष्ठपोषण संकलन

तथ्यांक प्रविष्टि प्रशोधन तथा विश्लेषण पश्चात प्रारम्भिक प्रोफाइल तयार गरीएको थियो। उक्त प्रारम्भिक प्रोफाइललाई सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा प्रस्तुति गरी परिमार्जनका लागि थप पृष्ठपोषण एवं सुझाव प्राप्त गरीएको थियो ।

२.१.८ अन्तिम प्रोफाइल तयारी तथा निर्माण

प्रारम्भिक प्रोफाइलको प्रस्तुति पश्चात प्राप्त पृष्ठपोषण एवं सुझावका आधारमा प्राथमिक तथ्यांकहरूको पुनर्परिक्षण एवं पुनर्पुष्टिका लागि द्वितीय तथ्यांकहरू समेत समावेश गरी प्रशोधन एवं विश्लेषण पश्चात प्रश्नावलीमा रहेका सबै जानकारीहरू समावेश गरी तथ्यांक एवं आवश्यक पुष्टिका लागि भाषा समेतको प्रयोग गरी प्रोफाइललाई अन्तिम रूप प्रदान गरी पुस्तकको आकार प्रदान गरीयो।

२.१.९ प्रोफाइलको ढाँचा

प्रोफाइललाई जानकारी मुलक बनाउन जोन क्षेत्रका समग्र वस्तुस्थिति स्पष्ट झल्कने गरी तयारी गर्ने उद्देश्यका साथ मुख्य दुई खण्डमा विभाजन गरीएको छ। प्रथम खण्डमा जोनको सामान्य परिचयसँग सम्बन्धित विषय वस्तुहरू समावेश गरीएका छन् भने द्वितीय खण्डमा तोकिएको बाली केरा तथा केरा बीउ/बेर्नासँग सम्बन्धित प्राविधिक पक्षहरू तिनका आर्थिक एवं सामाजिक पक्षहरूको विश्लेषण सहित समावेश गर्ने जमर्को गरिएको छ।

२.२ अध्ययन विश्लेषण

२.२.१ जोन क्षेत्रको परिचय

२.२.१.१ जोन क्षेत्र

केरा जोन नवलपरासी ब.सु.प जिल्लाका २ वटा स्थानीय तह क्रमश सुस्ता गाउँपालिकाको वडा ४, ५ र प्रतापपुर गाउँपालिकाको वडा ६, ७, ८ मा फैलिएको छ। साथै यसको प्रभाव क्षेत्र करिव ७८० हे. क्षेत्रफलको रहेको छ।

२.२.१.२ जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

जोन क्षेत्रको जम्मा जनसंख्या ३३२३६ रहेको छ। जसमध्ये पुरुषको जनसंख्या १६७१२ रहेको छ भने महिलाको जनसंख्या १६५२४ रहेको छ।

तालिक १. जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	ठेगाना	पुरुष	महिला	जम्मा
१	सुस्ता-४	२८८६	३१२९	६०१५
२	सुस्ता-५	६२००	६१०९	१२३०९
३	प्रतापपुर-६	२३७८	२२४७	४६२५
४	प्रतापपुर-७	२७९६	२६७७	५४७३
५	प्रतापपुर-८	२४५२	२३६२	४८१४
जम्मा		१६७१२	१६५२४	३३२३६

स्रोत: केन्द्रिय तथ्यांक विभाग २०७८

२.२.१.३ घरपरिवारमा सदस्य संख्याको वर्गिकरण

जोन क्षेत्रमा मध्यम पारिवारिक आकारको बाहुल्यता रहेको पाइन्छ भने न्युन र बृहत परिवार हुने संख्या उस्तै रहेको छ। उत्तरदाताका अनुसार करिव ५०.७० प्रतिशत जनसंख्या मध्यम आकारको परिवार भित्रका रहेका छन्। करिव २३.५६ प्रतिशत जनसंख्या मात्र बृहत आकारको परिवार भित्र रहेका छन् भने २५.७४ प्रतिशत न्युन आकारको परिवार भित्र रहेका छन्।

तालिक २. परिवार संख्या सम्बन्धी विवरण (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	४ जना भन्दा कम (न्यून)	४ देखि ९ जना (मध्यम)	९ जना भन्दा बढी (बृहत)
१	सुस्ता-४	२४.१४	५८.६२	१७.२४
२	सुस्ता-५	२३.९१	५७.६१	१८.४८
३	प्रतापपुर-६	३०.२३	५१.१६	१८.६०
४	प्रतापपुर-७	३०.४३	२६.०९	४३.४८
५	प्रतापपुर-८	२०.००	६०.००	२०.००
औषत		२५.७४	५०.७०	२३.५६

२.२.१.४ उमेर अनुसार जनसंख्याको वर्गिकरण

केरा जोन क्षेत्रमा संचालित घरधुरी सर्वेक्षणमा सहभागी कृषकहरूको वर्गिकरण गर्दा अधिकांश उत्तरदाता ३० देखि ५० वर्ष समुह भित्रका रहेका छन । ३० वर्षभन्दा कम र ७० वर्ष भन्दा बढी उमेर संख्याको प्रतिशत न्यून रहेको छ ।

तालिका ३. उमेर अनुसार जनसंख्या विवरण (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	३० वर्ष भन्दा कम	३० देखि ५० वर्ष	५० देखि ७० वर्ष	७० वर्ष भन्दा बढी
१	सुस्ता-४	६.९०	६५.५२	२७.५९	-
२	सुस्ता-५	५.४३	५२.१७	३४.७८	७.६१
३	प्रतापपुर-६	६.९८	६७.४४	२५.५८	-
४	प्रतापपुर-७	८.७०	६५.२२	२१.७४	४.३५
५	प्रतापपुर-८	८.५७	६०.००	२२.८६	८.५७
औषत		७.३२	६२.०७	२६.५१	४.११

२.२.१.५ जोन क्षेत्रमा कृषकहरूको आम्दानीको अवस्था

सर्वेक्षण गरेको घरधुरीमा चार लाख भन्दा बढि वार्षिक आम्दानी हुने घरधुरीको संख्या ३७.९२ प्रतिशत देखियो भने रु. १ देखि २ लाखसम्म वार्षिक आम्दानी हुने घरधुरी करिव २७.९३ प्रतिशत तथा १ लाख भन्दा कम आम्दानी हुने १७.५६ प्रतिशत देखियो ।

तालिका ४. आम्दानी सम्बन्धी विवरण (प्रतिशत)

क्र. सं	ठेगाना	१ लाख भन्दा कम	रु.१ देखि २ लाख सम्म	रु. २ देखि ३ लाख सम्म	रु. ३ देखि ४ लाख सम्म	रु. ४ लाख भन्दा वढी
१	सुस्ता-४	१७.२४	२७.५९	१०.३४	६.९०	३७.९३
२	सुस्ता-५	१४.१३	३४.७८	१६.३०	५.४३	२९.३५
३	प्रतापपुर-६	२३.२६	२५.५८	११.६३	२.३३	३७.२१
४	प्रतापपुर-७	२१.७४	१७.३९	४.३५	-	५६.५२
५	प्रतापपुर-८	११.४३	३४.२९	१७.१४	८.५७	२८.५७
	औषत	१७.५६	२७.९३	११.९५	४.६५	३७.९२

२.२.१.६ साक्षरताको अवस्था

जोन क्षेत्रमा साक्षरताको अवस्था हेर्दा अनौपचारिक शिक्षा मात्र लिने कृषकहरूको संख्या ४१.७९ प्रतिशत देखियो भने माध्यमिक शिक्षा लिने कृषकहरू जम्मा २५.१६ प्रतिशत रहेको छन ।

तालिका ५. जोन क्षेत्रमा साक्षरताको विवरण (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	निरक्षर	अनौपचारिक शिक्षा मात्र	माध्यमिक शिक्षा	माध्यमिक शिक्षा भन्दा माथि
१	सुस्ता-४	१३.७९	४८.२८	२०.६९	१७.२४
२	सुस्ता-५	१०.००	५१.११	२१.११	१७.७८
३	प्रतापपुर-६	४.६५	४१.८६	३०.२३	२३.२६
४	प्रतापपुर-७	१७.३९	४३.४८	१७.३९	२१.७४

क्र.सं.	ठेगाना	निरक्षर	अनौपचारिक शिक्षा मात्र	माध्यमिक शिक्षा	माध्यमिक शिक्षा भन्दा माथि
५	प्रतापपुर-८	१५.१५	२४.२४	३६.३६	२४.२४
	औषत	१२.२०	४१.७९	२५.१६	२०.८५

२.२.१.७ जोन क्षेत्रमा सिंचाई प्रणालीको प्रयोगको अवस्था

जोन क्षेत्रमा घरधुरी सर्वेक्षणका कृषकहरूको प्रतिक्रिया अनुसार सिंचाईको मुख्य श्रोत/माध्यम बोरिड रहेको छ। त्यसै गरी पम्पसेटबाट ४४.१० प्रतिशत तथा पाइप / कुलोबाट कम मात्रामा सिंचाई हुने गरेको देखिन्छ ।

तालिका ६. जोन क्षेत्रमा सिंचाई प्रणालीको प्रयोगको अवस्था (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	कुलो	पम्पसेट	पाइप	बोरिड
१	सुस्ता-४	०.००	६५.५२	३.४५	३१.०३
२	सुस्ता-५	०.००	४४.४४	१.११	५४.४४
३	प्रतापपुर-६	२.३८	२१.४३	७.१४	६९.०५
४	प्रतापपुर-७	४.३५	३९.१३	२६.०९	३०.४३
५	प्रतापपुर-८	८.८२	५०.००	११.७६	२९.४१
	औषत	३.११	४४.१०	९.९१	४२.८७

२.२.२ पुर्वाधार सम्बन्धी विवरण

२.२.२.१ सडक पूर्वाधार सम्बन्धी अवस्था

घरधुरी सर्वेक्षणका कृषकहरूका अनुसार जोन क्षेत्रमा मौसमी सडक प्रयाप्त रहेको छ। ग्राभेल र पिच सडकको पहुच क्रमश १५.५९ प्रतिशत र ६.७३ प्रतिशत रहेको पाइयो ।

तालिका ७. जोन क्षेत्रमा सडक सम्बन्धी विवरण (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	मौसमी	ग्राभेल	पिच
१	सुस्ता-४	९०.९१	९.०९	-
२	सुस्ता-५	७३.९७	१९.१८	६.८५
३	प्रतापपुर-६	७४.१९	१६.१३	९.६८

क्र.सं.	ठेगाना	मौसमी	ग्राभेल	पिच
४	प्रतापपुर-७	८५.००	५.००	१०.००
५	प्रतापपुर-८	६४.२९	२८.५७	७.१४
औषत		७७.६७	१५.५९	६.७३

३.२.२.२ केरा खेती गर्ने जग्गा र सडक देखिको दुरीको अवस्था

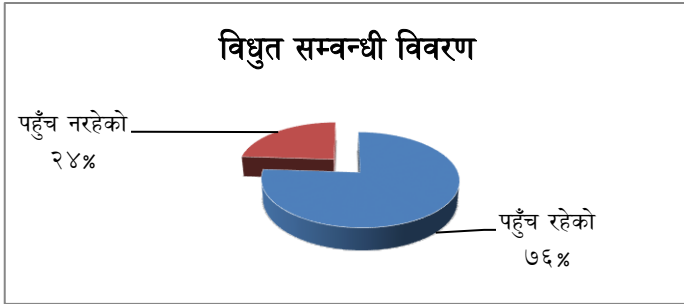
केरा जोन क्षेत्र सदरमुकाम भन्दा २४.५३ कि.मी. देखि ३१.०६ कि.मी. टाढा सम्म रहेको छ। त्यसैगरी केरा उत्पादन क्षेत्रहरू बाटो भन्दा ०.१७ कि.मी देखि ०.६१ कि.मी को परिधी भित्र रहेको पाइयो भने स्थानीय बजार क्षेत्रबाट ३.५२ कि.मी. देखि ११.९१ कि.मी. सम्मको दुरीमा रहेको पाइयो। केरा जोन क्षेत्रको नजिकको बजार बेलाटारी, कुडिया तथा परासी र सबैभन्दा टाढाको बजार क्षेत्रको रुपमा बुटवल र चितवन रहेको छ।

तालिका ८. केरा खेती गर्ने जग्गा र सडक देखिको दुरी सम्बन्धी विवरण

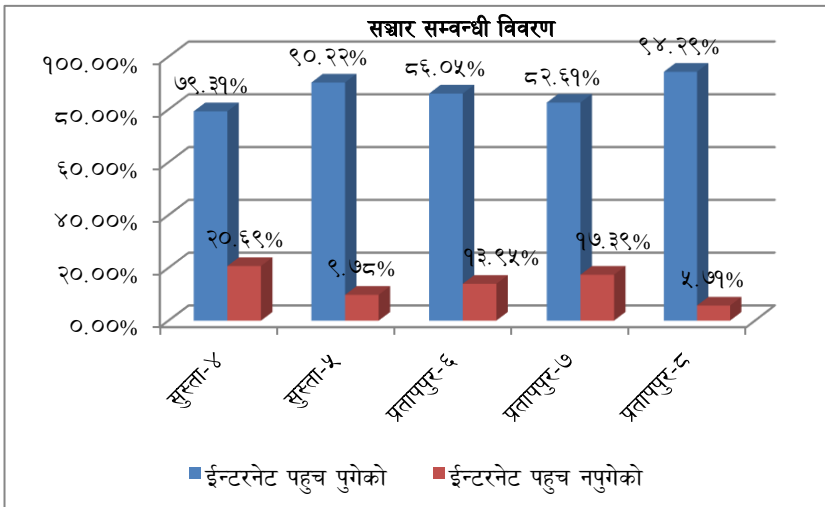
क्र.सं.	ठेगाना	जिल्ला सदरमुकामबाट खेती गर्ने जमिनको दुरी		सडकबाट खेती गर्ने जमिनको दुरी		बजार केन्द्रबाट खेती गर्ने जमिनको दुरी	
		कि.मी.	समय (घन्टा)	कि.मी.	पैदल मिनेट	कि.मी	समय (घन्टा)
१	सुस्ता-४	२६.४२	५.२८	०.४२	६.१२	३.५२	१.२६
२	सुस्ता-५	३१.०६	६.०६	०.४०	५.३१	११.९१	३.३६
३	प्रतापपुर-६	२७.०४	५.९४	०.३३	५.५७	६.४४	२.३५
४	प्रतापपुर-७	२४.५३	४.२९	०.१७	३.८०	१२.७५	३.१५
५	प्रतापपुर-८	२५.२८	३.८५	०.६१	७.३३	७.२८	२.१२

२.२.२.३ विधुत र सञ्चार सम्बन्धी अवस्था

जोन क्षेत्रको ७६ प्रतिशत कृषकहरूको घरमा विधुतको पहुँच रहेको तथा २४ प्रतिशत कृषकहरूको घरमा अझै पनि विधुतको सुविधा नरहेको पाइयो। त्यसै गरी ईन्टरनेट सेवाको सुविधा सबै वडामा पुगेको र प्रतापपुर-८ मा ईन्टरनेट सेवाको सुविधा धेरै कृषकहरूको पहुँचमा रहेको पाईयो।

चित्र नं. २. विधुत सेवाको पहुँचको विवरण (प्रतिशत)

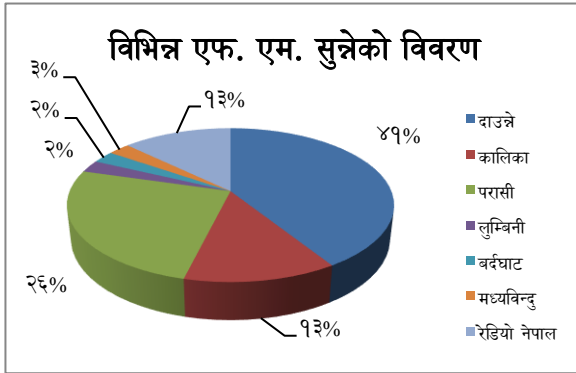

चित्र नं. ३. सञ्चार सम्बन्धी विवरण

२.२.२.४ रेडियो एंव एफ .एम. सम्बन्धी विवरण

रेडियोको पहुँच सबै क्षेत्रमा रहेको तथा उत्तरदाता मध्ये करिव ४१ प्रतिशतले दाउन्ने एफ .एम, २६ प्रतिशतले परासी एफ .एम. तथा १३ प्रतिशतले रेडियो नेपाल र कालिका एफ .एम, सुन्ने गरेको पाइयो ।

चित्र नं. ४. विभिन्न एफ. एम. सुन्नेको विवरण (प्रतिशत)

२.२.३ केरा बाली सम्बन्धी विवरण

२.२.३.१ केराको क्षेत्रफल र उत्पादन

केरा जोन क्षेत्रमा सर्वेक्षण अनुसार तथा स्थानीय तहबाट प्राप्त तथ्याङ्कलाई आधार मानेर विश्लेषण गर्दा जम्मा ७८० हे. क्षेत्रफलमा केरा लगाउने गरेको देखिन्छ भने सबै भन्दा बढी सुस्ता-५ तथा सबैभन्दा कम प्रतापपुर-७ मा रहेको देखिन्छ। प्राप्त नतिजाअनुसार जोन क्षेत्रको समग्र उत्पादन करिव १०६९.२० मे.टन. रहेको छ।

तालिका ९. केराको क्षेत्रफल र उत्पादन

क्र.सं.	ठेगाना	खेती क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)
१	सुस्ता-४	१५०	३,८२५
२	सुस्ता-५	२५०	६,३७५
३	प्रतापपुर-६	२००	५,१००

क्र.सं.	ठेगाना	खेती क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)
४	प्रतापपुर-७	६०	१,५३०
५	प्रतापपुर-८	१२०	३,०६०
	जम्मा	७८०	१९,८९०

२.२.३.२ केरा लगाउने समय

जोन क्षेत्रका अधिकांश कृषकहरूले जेठको अन्तिम हप्ता देखि असारको पहिलो हप्ता सम्म केरा लगाउने गरेका पाईयो। विद्युतीय सिँचाईको स्रोत भएका कृषकहरूले बैशाखमा वा जेष्ठमा विरुवा रोप्ने गरेको पाईयो भने विद्युतीय स्रोत नभएका कृषकहरूले मनसुन शुरु भए पश्चात मात्र विरुवा रोप्ने गरेको पाईयो।

तालिका १०. कृषकहरूले केरा लगाउने समय (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	बैशाख	जेठ	असार
१	सुस्ता-४	६.९०	१७.२४	७५.८६
२	सुस्ता-५	०.००	१०.११	८९.८९
३	प्रतापपुर-६	२.३३	१८.६०	७९.०७
४	प्रतापपुर-७	-	१७.३९	८२.६१
५	प्रतापपुर-८	-	१७.१४	८२.८६
	औषत	१.८	१६.१०	८२.०६

२.२.३.३ विरुवा प्रतिस्थापनको अवस्था

विरुवा प्रतिस्थापनको हकमा बहुसंख्यक कृषकहरूले दुई बाली पछि नयाँ विरुवा फेर्ने गरेको पाइयो। १२.३७ प्रतिशत कृषकहरूले विरुवा तीन बाली पछि प्रतिस्थापन गरेको पाइयो। ४.९० प्रतिशत उत्तरदाताहरूले विरुवा प्रतिस्थापन नगरेको पाइयो।

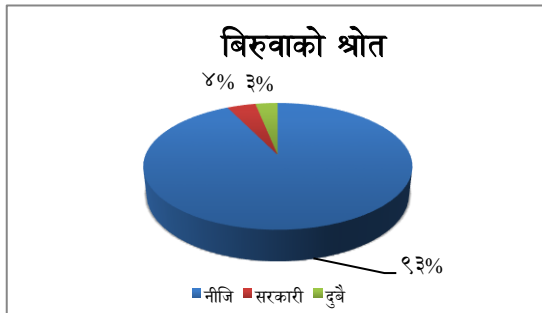
तालिका ११. बीउ प्रतिस्थापन गर्ने कृषक सम्बन्धी विवरण (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	एक	दुई बाली	तीन बाली	परिवर्तन
१	सुस्ता-४	-	६६.६७	२२.२२	११.११

क्र.सं.	ठेगाना	एक	दुई बाली	तीन बाली	परिवर्तन
२	सुस्ता-५	२.७८	८३.३३	१२.५०	१.३९
३	प्रतापपुर-६	-	९४.४४	५.५६	-
४	प्रतापपुर-७	-	९४.४४	५.५६	-
५	प्रतापपुर-८	-	७२.००	१६.००	१२.००
	औषत	०.५६	८२.१८	१२.३७	४.९०

२.२.३.४ बिरुवाको श्रोत

जोन क्षेत्रका करिव ९३ प्रतिशत कृषकहरूले नीजि श्रोतबाट बिरुवा खरिद गरी प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो। त्यसै गरी ४ प्रतिशत कृषकहरूले सरकारी श्रोतबाट र ३ प्रतिशत कृषकहरूले दुबै श्रोतबाट बिरुवा खरिद गरी प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो ।

चित्र नं. ५. जोन क्षेत्रमा प्रयोग हुने बिरुवाको श्रोत (प्रतिशत)

२.२.३.५ कृषक स्तरमा मन पराएका जातहरू

सर्वेक्षणबाट प्राप्त नतिजानुसार जोन क्षेत्रका बहुसंख्यक कृषकहरूले जि-९ जातको केरा मन पराएको पाइयो।

२.२.३.६ बिरुवा लगाउने दुरी

लगाउने दुरीहकमा बहुसंख्यक उत्तरदाताहरूले ६*५ देखि ६*७ मि. मा बिरुवा लगाउने गरेको पाइयो। त्यसै गरी ५*६ मि. भन्दा कम दुरीमा केरा लगाउने

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

कृषकहरू १८.३६ प्रतिशत र ६*७ मि.भन्दा बढि दुरीमा केरा लगाउने कृषकहरू ३.०५ प्रतिशत रहेको पाइयो।

तालिका १२. केराको बिरुवा लगाउने दुरी (प्रतिशत)

क्र. सं.	ठेगाना	५*६ फुट भन्दा कम	६*५ फुट देखि ६*७ फुट सम्म	६*७ फुट भन्दा बढि
१	सुस्ता-४	३१.०३	६५.५२	३.४५
२	सुस्ता-५	१६.८५	८०.९०	२.२५
३	प्रतापपुर-६	२०.९३	७६.७४	२.३३
४	प्रतापपुर-७	८.७०	८६.९६	४.३५
५	प्रतापपुर-८	१४.२९	८२.८६	२.८६
औषत		१८.३६	७८.५९	३.०५

२.२.३.७ केरा खेतीमा मलको प्रयोग

सर्वेक्षणका सबै कृषक घरधुरीले केरा खेतीमा मलको प्रयोग गरेको पाइयो। बाली अवधी भरमा केरा जोनमा गोठेमल/कम्पोष्ट १७.३९ के.जी./बोट, युरिया ०.७६ के.जी./बोट, डि.ए.पि १.१६ के.जी./बोट र पोटास ०.८० के.जी./बोट औषतमा प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो। तर केरा बालीमा प्रयोग हुने रासायानिक मल कृषकहरूले विभिन्न मार्ग प्रयोग गरी सिमावर्ती बजारबाट खरिद गरेर प्रयोग गर्ने गरेको पाईयो। नेपाल अनुदानित मलमा केरा कृषकको पहुँच नभएको सर्वेक्षणको क्रममा पाईयो।

तालिका १३. जोन क्षेत्रमा केरा खेतीमा मलको प्रयोग (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	गोठेमल/कम्पोष्ट के.जी./बोट	युरिया के.जी./बोट	डि.पी.ए. के.जी./बोट	पोटास के.जी./बोट
१	सुस्ता-४	१८.२४	०.७१	०.९८	०.५९
२	सुस्ता-५	१६.८२	०.७७	१.१९	०.८४

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

३	प्रतापपुर-६	१७.२५	०.७१	१.२७	०.८६
४	प्रतापपुर-७	२०.००	०.८६	१.११	०.८६
५	प्रतापपुर-८	१६.६६	०.७६	१.१७	०.७७
औषत		१७.३९	०.७६	१.१६	०.८०

२.२.३.८ सिंचाईको अवस्था

सिंचाईको अवस्थाको हकमा बहुसंख्यक उत्तरदाताहरूले १२-१५ दिनको फरकमा केराको बोटमा सिंचाई गर्ने गरेको पाइयो। त्यसै गरी १६-२० दिनको फरकमा केराको बोटमा सिंचाई गर्ने कृषकहरू ९.९३ प्रतिशत रहेको पाइयो। १०-१२ दिनको फरकमा केराको बोटमा सिंचाई गर्ने कृषकहरू न्यून प्रतिशत रहेको पाइयो।

तालिका १४. जोन क्षेत्र भित्र केरा खेतीमा सिंचाईको अवस्था (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	१०-१२ दिनको फरकमा	१२-१५ दिनको फरकमा	१६-२० दिनको फरकमा
१	सुस्ता-४	३.४५	८२.७६	१३.७९
२	सुस्ता-५	४.४०	८०.२२	१५.३८
३	प्रतापपुर-६	७.३२	९२.६८	-
४	प्रतापपुर-७	०.००	९१.३०	८.७०
५	प्रतापपुर-८	२.९४	८५.२९	११.७६
औषत		३.६२	८६.४५	९.९३

२.२.३.९ बाली बिमा

जोन क्षेत्रका कुनै पनि कृषकहरूले केरा बालीमा बीमा गरेको पाइएन। कृषकहरूले केरामा बिमा गर्न प्रयास गर्दा जिल्लामा तोकिएको आधिकारिक बीमा कम्पनीले असाध्यै कम लागत राखेर बिमा लेख जारी गर्न खोज्दा कृषक र कम्पनी बीचको विवादले अहिलेसम्म केरा बालीको बीमा हुन नसकेको पाइयो।

२.२.३.१० केरा खेती प्रविधि सम्बन्धी तालिम

सर्वेक्षणबाट प्राप्त नतिजानुसार जोन क्षेत्रका बहुसंख्यक कृषकहरूले केरा सम्बन्धी तालिममा सहभागिताको अवसर प्राप्त नभएको भन्ने जानकारी पाइयो। कृषि ज्ञान केन्द्र र गाउँपालिकाका कृषि शाखाहरू तथा गैर सरकारी संस्थाहरूले आयोजना गरेको तालिमबाट असाध्यै न्यून कृषकहरूले उन्नत खेती प्रविधि सम्बन्धी तालिम लिएको पाइयो।

तालिका १५. जोन क्षेत्रमा केरा खेती प्रविधि सम्बन्धी तालिम (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	तालिम लिएका	तालिम नलिएका
१	सुस्ता-४	-	१००.००
२	सुस्ता-५	२.२०	९७.८०
३	प्रतापपुर-६	४.७६	९५.२४
४	प्रतापपुर-७	४.३५	९५.६५
५	प्रतापपुर-८	११.४३	८८.५७
औषत		४.५५	९५.४५

२.२.४ केरा बगैँचामा व्यवस्थापन

२.२.४.१ क्षेत्रफल र बोट संख्या

जोन क्षेत्रमा अधिकांश कृषकहरूले ११०-११५ बोट/कठ्ठा बिरुवा रोप्ने गर्ने गरेको पाइयो। त्यसै गरी सुस्ता-५ मा १२४.९४ बोट/कठ्ठा र प्रतापपुर-८ मा १०२.२१ बोट/कठ्ठाको दरले बिरुवा रोपीएको पाइयो।

तालिका १६. जोन क्षेत्रमा केरा क्षेत्रफल र बोट संख्या

क्र.सं.	ठेगाना	औसतमा कृषकले रोपेको बोट संख्या	औसतमा प्रति कृषकको बगैँचाको क्षेत्रफल (कठ्ठा)	बोट संख्या/कठ्ठा
१	सुस्ता-४	२२७८	२०.६६	११०
२	सुस्ता-५	३२१६	२५.७४	१२५
३	प्रतापपुर-६	४९५६	४३.९८	११३

४	प्रतापपुर-७	२१५८	२०.६५	१०५
५	प्रतापपुर-८	३६११	३५.३३	१०२

२.२.४.२ गोडमेल

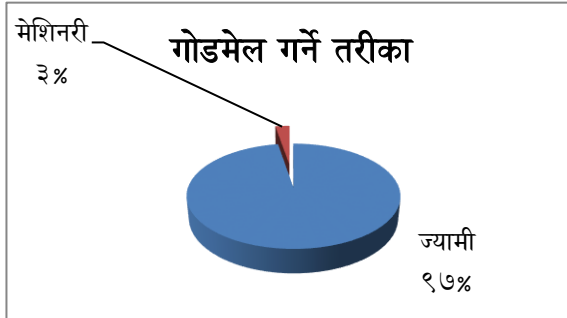
गोडमेलको अवस्थाको हकमा बहुसंख्यक उत्तरदाताहरूले १-१ महिनाको फरकमा केराको बगैँचामा गोडमेल गर्ने गरेको पाइयो। त्यसै गरी २-२ महिनाको फरकमा केराको बगैँचामा गोडमेल गर्ने कृषकहरू २.०५ प्रतिशत र १५-१५ दिनको फरकमा केराको बोटमा सिंचाई गर्ने कृषकहरू न्यून प्रतिशत रहेको पाइयो।

तालिका १७. जोन क्षेत्र भित्र केरा खेती गोडमेल व्यवस्थापन (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	१५-१५ दिनमा	१-महिना	२-२ महिना	३-३ महिना
१	सुस्ता-४	-	९६.५५	-	३.४५
२	सुस्ता-५	१.१०	९२.३१	३.३०	३.३०
३	प्रतापपुर-६	४.६५	८६.०५	६.९८	२.३३
४	प्रतापपुर-७	-	९५.६५	-	४.३५
५	प्रतापपुर-८	-	१००.००	-	-
औषत		१.१५	९४.११	२.०५	२.६८

२.२.४.३ गोडमेलमा यन्त्र औजारहरूको प्रयोग

गोडमेल गर्दा ९७ प्रतिशत उत्तरदाताहरूले ज्यामी प्रयोग गरेको र ३ प्रतिशतले मेशिनरीको प्रयोग गरेको पाइयो।

चित्र नं. ६. जोन क्षेत्रमा गोडमेल गर्ने तरिका

२.२.४.४ रासायनिक मलको प्रयोग

सर्वेक्षणबाट प्राप्त नतिजानुसार जोन क्षेत्रका सबै कृषकहरूले रासायनिक मलको प्रयोग अनुरूप १-१ महिनाको फरकमा गर्ने गरेको पाइयो।

२.२.४.५ सुक्ष्मखाद्य तत्वको प्रयोग

सुक्ष्मखाद्य तत्व प्रयोगको अवस्थाको हकमा बहुसंख्यक उत्तरदाताहरूले ३-३ महिनाको फरकमा केराको बगैँचामा सुक्ष्मखाद्य तत्वको प्रयोग गरेको पाइयो। त्यसै गरी १-१ महिनाको फरकमा केराको बगैँचामा सुक्ष्मखाद्य तत्वको प्रयोग गर्ने कृषकहरू ११.६ प्रतिशत र २-२ महिनाको फरकमा केराको बगैँचामा सुक्ष्मखाद्य तत्वको प्रयोग गर्ने कृषकहरू ३.५५ प्रतिशत रहेको पाइयो। ४-४ महिनाको फरकमा केराको बगैँचामा सुक्ष्मखाद्य तत्वको प्रयोग गर्ने कृषकहरू ५.७ प्रतिशत रहेको पाइयो। आवश्यकता अनुसार केराको बगैँचामा सुक्ष्मखाद्य तत्वको प्रयोग गर्ने कृषकहरू पनि उल्लेखनीय मात्रामा रहेको पाइयो।

तालिका १८. जोन क्षेत्र भित्र केरा खेतीमा सुक्ष्मखाद्य तत्वको प्रयोग (प्रतिशत)

क्र.सं.	ठेगाना	१-१ महिनामा	२-२ महिनामा	३-३ महिनामा	४-४ महिनामा	५-५ महिनामा	१०-१२ महिनामा	आवश्यकता अनुसार
१	सुस्ता-४	३.४५	०.००	५८.६२	०.००	१०.३४	६.९०	२०.६९
२	सुस्ता-५	७.६९	२.२०	५९.३४	०.००	७.६९	७.६९	१५.३८
३	प्रतापपुर-६	४.७६	२.३८	५९.५२	११.९०	४.७६	९.५२	७.१४
४	प्रतापपुर-७	२१.७४	४.३५	५२.१७	०.००	०.००	८.७०	१३.०४
५	प्रतापपुर-८	१७.६५	८.८२	४४.१२	०.००	५.८८	८.८२	१४.७१
औषत		११.०६	३.५५	५४.७६	२.३८	५.७४	८.३३	१४.१९

२.२.४.६ सकर हटाउन

सर्वेक्षणबाट प्राप्त नतिजानुसार जोन क्षेत्रका सबै कृषकहरूले केरामा आउने सकर आवश्यकता अनुसार हटाउने कार्य गरेको पाइयो।

२.२.४.७ टेका लगाउने

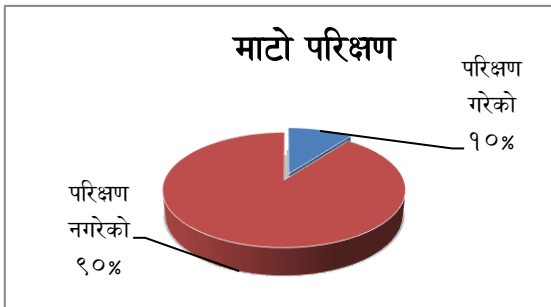
सर्वेक्षणबाट प्राप्त नतिजानुसार जोन क्षेत्रका सबै कृषकहरूले केरामा टेका लगाउने कार्य गरेको पाइयो । केही कृषकहरूले बोटको थाममा काठको अथवा बांसको टेका लगाउने गरेको र अधिकांशले डोरीले बाधेर एकआपसमा टेका लगाउने गरेको पाईयो ।

२.२.४.८ बुझ्ने हटाउने

सर्वेक्षणबाट प्राप्त नतिजानुसार जोन क्षेत्रका सबै कृषकहरूले केरा ३५-४० प्रतिशत पसाए पछि बुझ्ने हटाउने कार्य गरेको पाइयो । केही कृषकले पूर्ण रूपमा पसाएको दिनमै र केही कृषकले १ हप्ता पछि बुझ्ने हटाउने कार्य गरेको पाइयो ।

२.२.४.९ माटो परिक्षण

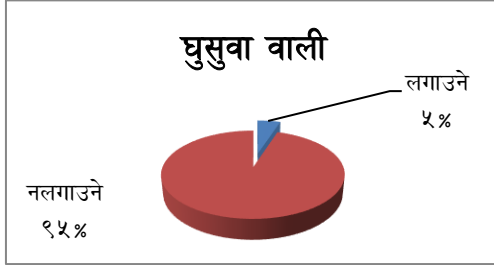
करिव ९० प्रतिशत उत्तरदाताले माटो परिक्षण नगरीएको बताए भने १० प्रतिशत उत्तरदाताले माटो परिक्षण गरीएको बताए ।

चित्र नं. ७. माटो परिक्षण अवस्था (प्रतिशत)

२.२.४.१० घुसुवा वाली

केरा बालिमा घुसुवा वालीको अवस्था हेर्दा करिव ९५ प्रतिशत उत्तरदाताले घुसुवा वाली लगाउने गरेको पाइयो । घुसुवा वालीको रूपमा बेसार, आलु, तरकारी आदि प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो ।

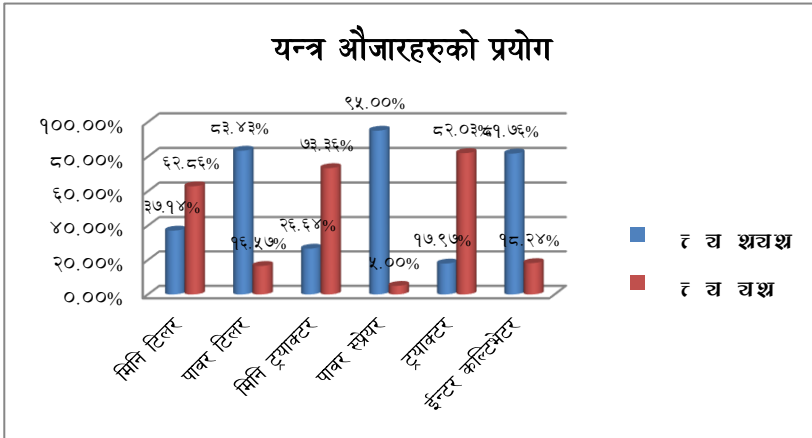

चित्र नं. ८. घुसुवा वाली अवस्था (प्रतिशत)

२.२.५. केरा सम्बन्धी विविध ज्ञान

२.२.५.१ कृषि यान्त्रीकरण

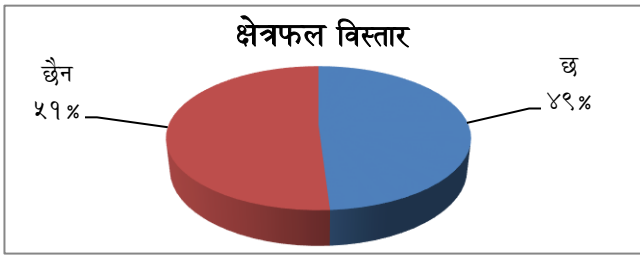
केरा खेतीमा कृषि यन्त्रहरूको प्रयोगका सन्दर्भमा धेरै कृषकहरूले खनजोत तथा गोडमेल गर्दा मिनी टिलर, पावर टिलर, मिनि ट्रयाक्टर, ट्रयाक्टर र ईन्टर कल्टिभेटर क्रमश ६२.८६, १६.५७, ७३.३६, ८२.०३ र १८.२४ प्रतिशत प्रयोग हुने गरेको पाईयो। सुक्ष्मखाद्य तत्वको प्रयोग गर्न ५२.८४ प्रतिशत कृषकले पावर स्प्रेयर प्रयोग गर्ने र ४७.१६ प्रतिशत कृषकले अन्य विधि प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो ।

चित्र नं. ९. कृषि यान्त्रीकरण अवस्था (प्रतिशत)

२.२.५.२ केराको क्षेत्रफल विस्तार सम्भावना (प्रतिशत)

सर्वेक्षणबाट प्राप्त नतिजानुसार करिब ४९ प्रतिशत कृषकहरूले केराको क्षेत्रफल विस्तार गर्न इच्छुक रहेको पाइयो। ५१ प्रतिशत कृषकहरूले भने केराको क्षेत्रफल विस्तार गर्ने सोचमा नरहेको पाइयो। जोन क्षेत्रमा केराको क्षेत्र विस्तार गर्ने कृषकहरू यस अघि देखिनै केराको खेती गर्दै आइरहेको र बाझो जग्गा व्यवस्थापन गर्ने वा उखु बालीलाई हटाई केरा लगाउन चाहेको अध्ययनको क्रममा पाईयो।

चित्र नं. १०. केराको क्षेत्रफल विस्तार विवरण (प्रतिशत)

२.२.५.३ केराको क्षेत्रफल विस्तार सम्बन्धमा धारणा

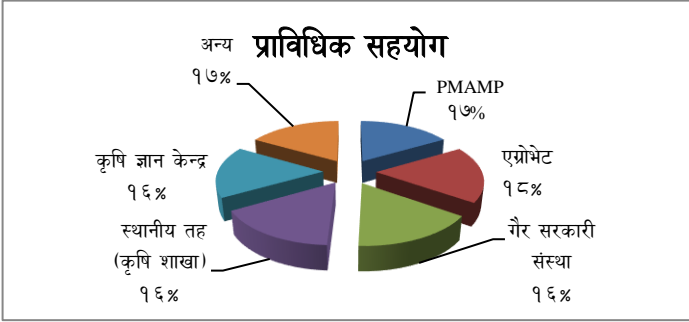
केरा जोन क्षेत्रमा केरा खेती गर्दै आएका कृषकहरूले केराको क्षेत्रफल विस्तार गर्ने वा नगर्ने सम्बन्धमा सर्वेक्षण गर्दा विभिन्न कारणले केरा खेती विस्तार गर्न चाहने वा केरा खेती विस्तार गर्न नचाहने कारणहरू पाईयो जुन तल तालिकामा राखिएको छ।

तालिका १९. केराको क्षेत्रफल विस्तार गर्ने/नगर्ने कारणहरू

कारण	गर्ने	नगर्ने
१	आम्दानीको मुख्य स्रोत	बजारको समस्याले गर्दा
२	राम्रो उत्पादनको कारण	समयमा भुक्तानी नहुँदा
३	अनुमानित सफलता प्राप्त भएपछि	लगानी अनुसार लाभ प्राप्त नभएको
४	तुलनात्मक धेरै उत्पादन	रोग र किराको समस्या

२.२.५.४ केरा खेतीमा प्राविधिक सहयोग

सर्वेक्षणका उत्तरदाताका अनुसार जोन क्षेत्रमा हालसम्म गाउँपालिका कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र अन्तर्गत ब्लक तथा पकेट सम्भाग कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने संस्था अन्य निकायहरूले केरा खेती सम्बन्धी कृषकहरूलाई प्राविधिक सेवा र सहयोग प्रदान गरेको पाइयो।

चित्र नं. ११. केरा खेतीमा प्राविधिक सहयोग (प्रतिशत)

२.२.६ केरा खेतीका प्रमुख समस्याहरू

विस्तारित केरा जोन क्षेत्रमा घरधुरी सर्वेक्षण गर्दा कृषकहरूबाट सबैभन्दा बढी रोग, कीरा, उत्पादन सामग्रीको अभाव तथा कम पहुँच र बजारीकरणका समस्याहरू देखिएको थियो।

२.२.६.१ केरा उत्पादन प्रमुख समस्याहरू

जोन क्षेत्रमा कृषकहरूले केरा उत्पादनमा प्रशस्तै समस्याहरू भोगिरहेको सर्वेक्षणको क्रममा पाइयो। विभिन्न वडामा कृषकहरूले भोगेका समस्याहरू प्रायजसो एकै प्रकारका छन्।

तालिका २०. केरा उत्पादनका प्रमुख समस्याहरू

क्र.स	ठेगाना	मुख्य समस्या विवरण
१	सुस्ता-४	रोग र कीराको समस्या, गुणस्तरीय बेर्नाको अभाव र सिँचाई समस्या

क्र.स	ठेगाना	मुख्य समस्या विवरण
२	सुस्ता-५	बिरूवाको उच्च मूल्य, यान्त्रीकीकरणको अभाव , रोग र कीराको समस्या र प्रविधिक ज्ञानको कमी
३	प्रतापपुर-६	उन्नत जातको बिरूवा नपाइने र सिँचाई समस्या
४	प्रतापपुर-७	सिँचाई समस्या, गुणस्तरीय बिरूवा नपाउने र प्रविधिक ज्ञानको कमी
५	प्रतापपुर-८	रोग र कीराको समस्या, बीउ र मल खादको अभाव

२.२.६.३ केरा बजारीकरणका प्रमुख समस्याहरू

जोन क्षेत्रमा कृषकहरूले केरा बजारिकरणमा समेत प्रशस्तै समस्याहरू भोगिरहेको सर्वेक्षणको क्रममा पाईयो। विभिन्न वडामा कृषकहरूले बजारिकरणमा भोगेका समस्याहरू प्रायजसो एकै प्रकारका रहेका छन्।

तालिका २१. केरा बजारीकरणका प्रमुख समस्याहरू

क्र.स	ठेगाना	मुख्य समस्या विवरण
१	सुस्ता-४	समयमा बिक्रि नहुने उचित मूल्य नपाउने र भारतीय केरा संग प्रतिस्पर्धा गर्न कठिन भएको।
२	सुस्ता-५	स्थानीय बजारको समस्या, उचित मूल्य नपाउने र समयमा भुक्तानी नपाउने
३	प्रतापपुर-६	उचित मूल्य नपाउने, समयमा बिक्रि नहुने र नजिकमा बजारको पहुँच नभएको र भारतीय केरासँग प्रतिस्पर्धा गर्न कठिन भएको
४	प्रतापपुर-७	समस्या समयमा मूल्य फेरिने, केराको उचित मूल्य नमिल्ने र समयमा भुक्तानी नमिल्ने
५	प्रतापपुर-८	समयमा बिक्रि नहुने, भारतीय केरासँग प्रतिस्पर्धा गर्न कठिन र स्थानीय बजारको समस्या

२.२.७ मुल्य र बिक्री सम्बन्धी विवरण

२.२.७.१ बिक्री गर्ने माध्यम

केरा जोन क्षेत्रका अधिकांश केराको बिक्री वितरण थोक व्यापारी मार्फत हुने गरेको छ जसको हिस्सा ७४.३३ प्रतिशत रहेको छ। कृषकहरूले स्थानिय व्यापारी मार्फत २१.५७ प्रतिशत र थोक र स्थानीय व्यापारी मार्फत ४.१० प्रतिशत केराको बिक्री गरेको पाईयो।

तालिका २२. केराको बजारिकरण माध्यम

क्र . सं	ठेगाना	थोक व्यापारी मार्फत	स्थानिय व्यापारी मार्फत	थोक र स्थानिय व्यापारी मार्फत
१	सुस्ता-४	६४.००	३२.००	४.००
२	सुस्ता-५	८०.००	१६.००	४.००
३	प्रतापपुर-६	८१.८२	१२.१२	६.०६
४	प्रतापपुर-७	६८.४२	३१.५८	-
५	प्रतापपुर-८	७७.४२	१६.१३	६.४५
औषत		७४.३३	२१.५७	४.१०

२.२.७.२ केराको बजार मुल्य

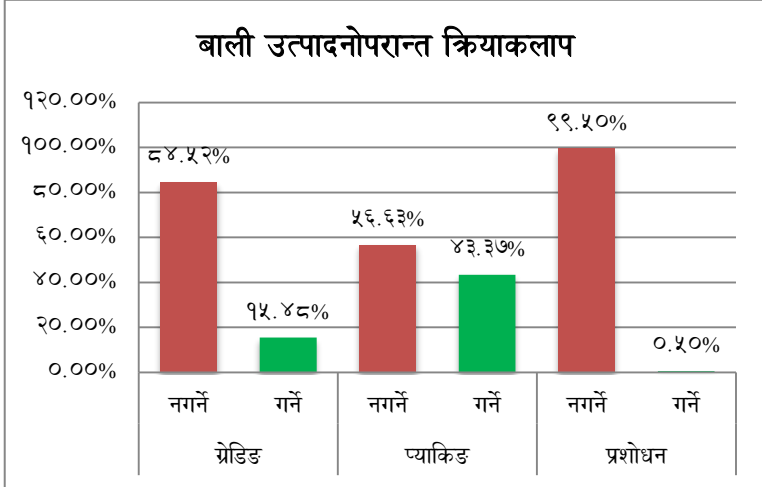
घरघुरी सर्वेक्षणको अनुसार केराको मुल्य मौसमी बजार (असोज देखि मंसिर/पौष) भन्दा बेमौसमी बजारमा (बैसाख - भदौ) बढी हुने गरेको पाइयो । २०७३ साल देखि २०७७ साल सम्म मौसमी बजार र बेमौसमी बजारमा घरबाट र थोक बजारमा बेच्दा मूल्यमा धेरै रकमको फरक नपरेको देखिन्छ ।

तालिका २३. केराको वजार मूल्य

साल	मौसमी औषत बजार मूल्य (प्रति दर्जन)		बेमौसमी औषत बजार मूल्य (प्रति दर्जन)	
	फार्मबाट	थोक बजारमा	फार्मबाट	थोक बजारमा
२०७३	३०	३१	३०	३२
२०७४	२८.६५	३२.८७	२९	३४.८३
२०७५	२९.५२	३६.२६	२९.६२	३५.२५
२०७६	२५.७१	३६.५	३२.७८	३७.७५
२०७७	३१.४५	३३.६	३९.२८	४२.९५

२.२.७.३ बाली उत्पादन उपरान्तका क्रियाकलाप प्रतिशत

बाली उत्पादन उपरान्तका क्रियाकलापहरूको हकमा उत्तरदाताहरूले १५.४८ प्रतिशत कृषकहरूले ग्रेडिङ र ४३.३७ प्रतिशत कृषकहरूले प्याकिङ गर्ने गरेको पाइयो।

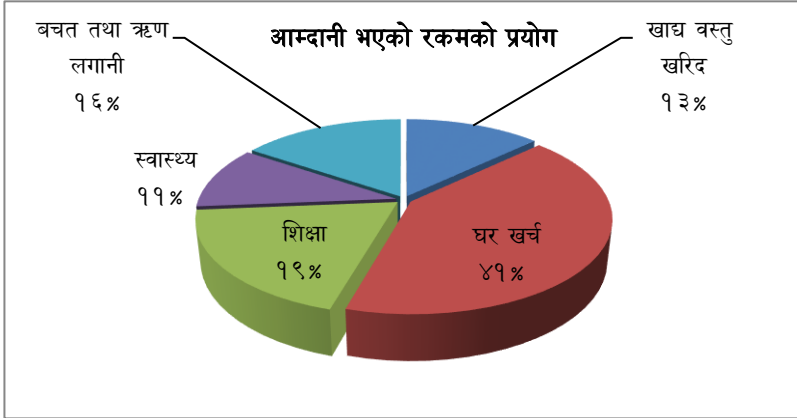

चित्र नं. १२. बाली उत्पादन उपरान्तका क्रियाकलाप (प्रतिशत)

२.२.७.४ केराको बिक्रीबाट प्राप्त आम्दानीको उपयोग

सर्वेक्षणका क्रममा कृषकहरूको केरा बिक्रीबाट प्राप्त आम्दानीको अधिकांश अंश घर खर्चमा ४१ प्रतिशत उपयोग हुने गरेको पाईयो भने शिक्षामा १९ प्रतिशत र स्वास्थ्यमा ११ प्रतिशत रकम खर्च हुने गरेको पाईयो। करिव १६ प्रतिशत आम्दानी मात्र बचत तथा लगानीको क्षेत्रमा उपयोग भएको देखिन्छ।

चित्र नं. १३. जोन क्षेत्रमा केराको आम्दानीको उपयोग

२.२.७.५ केरा खेती प्रवर्द्धनका लागि ऋण व्यवस्थापन

केरा खेती प्रवर्द्धनको लागि विभिन्न बैंक वित्तीय संस्था तथा व्यक्तिबाट ऋण लिएर परिचालन गर्ने गरेको पाइयो। ५० प्रतिशत कृषकहरूले बैंकबाट ऋण लिएर परिचालन गर्ने र ३४.५७ प्रतिशतले समुह सहकारीबाट ऋण लिएर परिचालन गर्ने गरेको देखिन्छ भने १५.४३ प्रतिशत कृषकहरूले स्थानीय साहु महाजनबाट ऋण लिई खेती गर्ने गरेको देखिन्छ।

तालिका २४. केरा खेती प्रवर्द्धनका लागि ऋण व्यवस्थापन

क्र.सं.	ठेगाना	समुह/सहकारी	बैंक	साहु महाजन
१	सुस्ता-४	२१.०५	६८.४२	१०.५३
२	सुस्ता-५	३३.३३	४९.३३	१७.३३

क्र.सं.	ठेगाना	समुह/सहकारी	बैङ्क	साहु महाजन
३	प्रतापपुर-६	५१.६१	४१.९४	६.४५
४	प्रतापपुर-७	३३.३३	५३.३३	१३.३३
५	प्रतापपुर-८	२७.२७	४५.४५	२७.२७
औषत		३४.५७	५०.००	१५.४३

२.३ निष्कर्ष

- केरा जोन क्षेत्रमा कृषक समूहहरु तथा नीजि फर्महरुको वाहुल्यता रहेको।
- मध्यम आधारको पारिवारिक संरचना उल्लेख्य मात्रामा रहेको।
- जोन क्षेत्रमा सक्रिय उमेरको जनसंख्या उपस्थितिको वाहुल्यता।
- बार्षिक रु ४००००० भन्दा बढि आमदानी हुने परिवार संख्या करिव ३७.९२ प्रतिशत रहेको।
- उच्च शिक्षा हाँसिल गर्नेको २०.८५ प्रतिशत रहेको।
- जि-९ जातका केराको प्रयोग उल्लेख्य मात्रामा रहेको।
- सिंचाईको प्रमुख श्रोतको रूपमा स्यालो ट्युबेलबाट पम्पसेट प्रयोग गर्ने।
- पुर्वाधार तर्फ ग्राभेल सडक र मौसमी सडकको सुविधा प्राय सबै क्षेत्रमा रहेको।
- जोन क्षेत्रको ७६ प्रतिशत कृषकहरुमा विधुतको पहुँच रहेको।
- रेडियो सेवाको सम्पूर्ण कृषकहरुमा पहुँच रहेको।
- जोन क्षेत्रमा उत्पादकत्व औषतमा २५ मे. टन प्रति हे. रहेको।
- केराको कुल उत्पादनको ९० प्रतिशत बिक्री हुने गरेको।
- सन्तुलित मात्रामा मलखादको प्रयोग न्युन रहेको।
- सुक्ष्मखाद्य तत्वको प्रयोग ३-३ महिनमा प्रयोग गरेको देखियो।
- केरा खेतीको क्षेत्रफल ७८० हे. सम्म रहेको।

- केरा बिक्री बाट प्राप्त आमदानी मध्ये अधिकांश घर खर्च, शिक्षा, स्वस्थ र खाद्य वस्तु लगाएतका कार्यमा प्रयोग हुने गरेको।
- केराको बजार मूल्य प्रत्येक वर्ष बढदो अवस्थामा रहेको।
- कृषि यन्त्र औजार एवं उपकरणहरूको प्रयोग, गोडमेल गर्न मिनि ट्र्याक्टर र इन्टर कल्टिभेटर प्रयोग भएको।
- औषतमा प्रति कठ्ठा ११०-११५ वटा केरा रोप्ने र उच्च घनत्वमा केरा रोप्ने प्रचलन व्याप्त रहेको।
- जोन क्षेत्रमा जेठको अन्तिम हप्ता देखि असारको पहिलो हप्ता सम्म केरा लगाउने गरेको।
- जोन क्षेत्रमा निर्वाहमुखी कृषकहरूको वाहुल्यता बढि रहेको।
- रोग किरा र बजारको समस्याले गर्दा केराको क्षेत्रफल विस्तार गर्ने कृषकहरूको रुचि नरहेको।
- उत्पादन उपरान्तका क्रियाकलापहरूमा भण्डारण, ग्रेडिङ र प्याकेजिङ हुने गरेको।
- उत्पादनको प्रमुख समस्यामा रोग र कीराको समस्या, सिँचाईको समस्या र उन्नत जातको बिरुवा नपाएको देखियो।
- बजारको समस्या र राम्रो बजार मूल्य नपाउनु बजारिकणको मुख्य समस्या रहेको देखियो।
- सिँचाई, गुणस्तरिय मल बीउ तथा समयमा प्राविधिक सल्लाहको अभाव आदि मुख्य समस्याका रूपमा रहेको।

अनुसूचि १ केरा जोन कार्यान्वयन भएका क्षेत्रहरूको विवरण

क्र.सं.	स्थानिय तह	वडाहरू
१	सुस्ता गाउँपालिका	४, ५
२	प्रतापपुर गाउँपालिका	६, ७, ८

अनुसूचि २. केरा जोन क्षेत्रमा आवद्ध समुह, सहकारी तथा नीजि फर्मको विवरण

क्र.सं.	कृषक समूह/कृषि सहकारी संस्था/ जल तथा वन उपभोक्ता समिति/ कृषि उधमी (निजि फर्म) हरूको विवरण	ठेगाना	कुल क्षेत्रफल (कठ्ठा)	कुल सदस्य संख्या	महिला	पुरुष	अध्यक्ष/ सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्बर	कै फि य त
१	श्री गुराँस कृषक समूह	सुस्ता गा.पा.५ रामनगर	५७६	२१	८	१३	राजेश तिवारी	९८४९९००७८५	
२	श्री विर्ता बहुउद्देश्य कृषक समूह	सुस्ता गा.पा.४, नर्सही	४५२	२१	६	१५	राम आशिस तेली	९८१९४९०३०२	
३	श्री आयान एकिकृत कृषि फर्म	प्रतापपुर गा.पा.८, पिपरपाती	६०	८	५	३	सम्सुल अन्सारी	९८६९९२४०११	
४	श्री सकुन्तला कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा.५ बेलवानि	५०	६	४	२	बन्नु खवास	९८६७८५९९११	
५	श्री वैष्णो देवी एकिकृत कृषि फर्म	प्रतापपुर गा.पा. ८, पिपरपाती	७५	९	४	५	राजेश कुमार शर्मा	९८६७०३४५१७	

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

क्र.स.	कृषक समूह/कृषि सहकारी संस्था/ जल तथा वन उपभोक्ता समिति/ कृषि उद्यमी (निजि फर्म) हरुको विवरण	ठेगाना	कुल क्षेत्रफल (कठ्ठा)	कुल सदस्य संख्या	महिला	पुरुष	अध्यक्ष/ सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्बर	कै फि य त
६	श्री अधिकारी एकिकृत कृषि फर्म	प्रतापपुर गा.पा. ८, गुठी, प्रसौनी	१००	९	५	४	विष्णु देवी बराल	९८५७०४५६०४	
७	श्री नारायणी कृषक समूह	सुस्ता गा.पा.५ बेलबानि	८५०	३२	१०	२२	बन्नु खवास	९८६७८५९९९९९	
८	श्री पिपरपाती केरा कृषक समूह	प्रतापपुर गा.पा. ८, पिपरपाती	२८४	३०	५	२५	लक्ष्मण सिंह थापा	९८४७-८९४०९	
९	श्री पश्चिम टाँडी कृषक समूह	सुस्ता गा.पा.,४ पश्चिम टाँडी	३०३	२५	९	१६	राम किसुन कोइरी	९८६७४८७४३२	
१०	श्री कुशवाहा पौधशाला	प्रतापपुर गा.पा. ८, फट्कीटोला	१३०२	५	३	२	रामचन्द्र कोइरी	९८६७०००३४२	
११	श्री यादव सयुक्त कृषि फर्म	प्रतापपुर गा.पा. ८, पिपरपाती	२०	८	४	४	सत्यनारायण यादव	९८६५५८०९७७	
१२	श्री ओमप्रकाश एकिकृत कृषि फर्म	प्रतापपुर गा.पा. ८, पिपरपाती	३०	१२	७	५	रिकु शैठवार	९८७७४४९९५०	
१३	श्री सिर्जना कृषक समूह	सुस्ता गा.पा. ०४, नर्सही गोकुलनगर	१३०२	२६	५	२१	लखु प्रसाद यादव	९८४७०३०२९९	

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

क्र.स.	कृषक समूह/कृषि सहकारी संस्था/ जल तथा वन उपभोक्ता समिति/ कृषि उधमी (निजि फर्म) हरुको विवरण	ठेगाना	कुल क्षेत्रफल (कठ्ठा)	कुल सदस्य संख्या	महिला	पुरुष	अध्यक्ष/ सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्बर	कै फि य त
१४	श्री नारायणी कृषक समूह	सुस्ता गा.पा.०५, बनकट्टी मलाही टोल	४००	३२	१०	२२	हिरालाल चौधरी	९८४७५४९०४०	
१५	श्री दिपेन्द्र एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०५, बनकट्टी	२०	७	५	२	जहेरी चमार	९८११९११४१२	
१६	श्री अस्मिता एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०५, बनकट्टी	३०	११	५	६	मनोज कुमार कोइरी	९८६७८५५९३७	
१७	श्री जय किसान फलफुल नस्ररी	प्रतापपुर गा.पा. ०६, कठहवा	५	१	०	१	उत्रिचन भर	९८४७५१२८८२	
१८	श्री मन्जु एकिकृत कृषि फर्म	प्रतापपुर गा.पा. ०६. गुठी, प्रसौनी	३०	५	२	३	माधुरी कुमारी यादव	९८२१५३८३४४	
१९	श्री कालिका देवी केरा एव तरकारी कृषक समूह	सुस्ता गा.पा. ०५, सेमरी	२७६	१५	१	१४	उत्रिचन भर	९८४७५१२८८२	
२०	श्री जउराई माई कृषक समूह	प्रतापपुर गा.पा. ८, पिपरपाती	५७७	२१	४	१७	ओम प्रकाश सैथवार	९८४७४४९१५०	

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

क्र.स.	कृषक समूह/कृषि सहकारी संस्था/ जल तथा वन उपभोक्ता समिति/ कृषि उद्यमी (निजि फर्म) हरुको विवरण	ठेगाना	कुल क्षेत्रफल (कठ्ठा)	कुल सदस्य संख्या	महिला	पुरुष	अध्यक्ष/ सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्बर	कै फि य त
२१	श्री आयुष कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०४, गोकुलनगर	२५	१०	५	५	लखु प्रसाद यादव	९८४७०३०२११	
२२	श्री कठहवा कृषक समूह	प्रतापपुर गा.पा. ०६, कठहवा	२०९५	१२	३	९	बेचन कोइरी	९८०३४८६४३०	
२३	श्री मनकामना एकिकृत कृषि तथा पशुपालन कृषक समूह	प्रतापपुर गा.पा. ०६, कठहवा	१७२८	२०	४	१६	चन्द्रिका कोहार	९८४७०५६००७	
२४	श्री आदर्श एकिकृत कृषि फर्म	प्रतापपुर गा.पा. ०६, कठहवा	४८	५	३	२	महेन्द्र कोइरी	९८४७०५६००७	
२५	श्री मालती देवि कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०४, गोकुलनगर	१२	६	२	४	मालती देवी यादव	९८४४७१८३३०	
२६	श्री बसन्त एकिकृत कृषि फर्म	प्रतापपुर गा.पा. ०८ पिपरपाती	४०	८	५	३	नन्दलाल तेली	९८६७२१६७४५	

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

क्र.स.	कृषक समूह/कृषि सहकारी संस्था/ जल तथा वन उपभोक्ता समिति/ कृषि उधमी (निजि फर्म) हरुको विवरण	ठेगाना	कुल क्षेत्रफल (कठ्ठा)	कुल सदस्य संख्या	महिला	पुरुष	अध्यक्ष/ सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्बर	कै फि य त
२७	श्री अन्सारी नर्सरी उधोग	प्रतापपुर गा.पा. ०६, कठहवा	३००	६	२	४	मजिद मिया	९८६७३४९८३०	
२८	श्री क्रिमसन एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०४, नर्सही गोकुलनगर	५०	८	३	५	राजेश प्रसाद कोइरी	९८४७३४३९९२	
२९	श्री सावित्री कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०४, नर्सही गोकुलनगर	४०	१६	८	८	नन्दलाल तेली	९८६७२१६७४५	
३०	श्री बुद्ध एकिकृत कृषि फर्म	सुस्तागा.पा. ०४, बिर्ता	२०	४	३	१	बुदिराम दुसाद	९८६०५८३०१६	
३१	श्री विशाल एकिकृत कृषि फर्म	प्रतापपुर गा.पा. ०६, बैरिया	२५	५	२	३	संगीता कुशवाहा	९८४७०७९५१५	
३२	श्री नरदेवी कृषक समूह	सुस्ता गा.पा. ०५, बेलबानी	४८३	२४	८	१६	जय बहादुर छेत्री	९८६७१८६७००	
३३	श्री पार्वती कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०५, बनकट्टी	१२	५	३	२	पार्वती चमार	९८११४०९३३६	

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

क्र.स.	कृषक समूह/कृषि सहकारी संस्था/ जल तथा वन उपभोक्ता समिति/ कृषि उद्यमी (निजि फर्म) हरुको विवरण	ठेगाना	कुल क्षेत्रफल (कठ्ठा)	कुल सदस्य संख्या	महिला	पुरुष	अध्यक्ष/ सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्बर	कै फि य त
३४	श्री सत साहेब एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०४, नर्सही गोकुलनगर	२०	६	२	४	सुकदेव कोहार	९८६८१५८८२८	
३५	श्री बुदेश एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०५, बनकट्टी	४०	८	३	५	लिलावती देवी अहिर	९८५७०४६०७४	
३६	श्री विशाल एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०५, बनकट्टी	१०	४	१	३	शैलेश कुर्मी	९७४९३७५८३८	
३७	श्री आस्था बहूदेशीय कृषि फर्म	प्रतापुर गा.पा. ,०८ पिपरपाती	८०	५	३	२	युवराज मौर्य	९८५७०३४८८८	
३८	श्री आदर्श एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा., ०५ नथईनगर	४१	८	३	५	जन्त्री कोइरी	९८०५४४५३५१	
३९	श्री अनमोल एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा., ०५ नथईनगर	३०	१३	५	८	धिरेन्द्र राव	९८११९०१७०५	
४०	श्री अमन कृषि फलफुल नर्सरी एव पशु फर्म	प्रतापपुर गा.पा. ०६, कठहवा	६	११	६	५	मोतीलाल कोइरी	९८११९०८१११	

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

क्र.स.	कृषक समूह/कृषि सहाकारी संस्था/ जल तथा वन उपभोक्ता समिति/ कृषि उद्यमी (निजि फर्म) हरुको विवरण	ठेगाना	कुल क्षेत्रफल (कठ्ठा)	कुल सदस्य संख्या	महिला	पुरुष	अध्यक्ष/ सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्बर	कै फि य त
४१	श्री जय माँ लक्ष्मी केरा खेति कृषक समूह	सुस्ता गा.पा., ०५ नथईनगर	४८७	२५	१३	१२	जन्त्री कोइरी	९८५७०४६०७४	
४२	श्री खुशी एकिकृत कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	प्रतापपुर गा.पा., ०६ कठहवा	२०	९	४	५	खजमुद्दीन मियाँ	९८४७४४९०९२	
४३	श्री उन्नाति कृषक समूह	सुस्ता गा.पा., ०४ नर्सही	२६६	२१	८	१३	रामलाल तेली	९८६७१९३०१८	
४४	श्री शाही एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा., ०५ बेलवानी	३०	५	२	३	आदित्य कुमार शाही	९८४७५४६५२२	
४५	श्री कुशवाहा एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा., ०४ बिर्ता	४०	७	३	४	मनोज कुशवाहा	९८४७२७३५८१	
४६	श्री मोहित एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा., ०४ नर्सही	१०	६	२	४	रामलाल तेली	९८६७१९३०१८	
४७	श्री संगालो कृषि सहाकारी संस्था लि.	सुस्ता गा.पा. ०४, जलैया	१४२४	८७३	६१०	२६३	नन्दलाल तेली	९८६७२१६७४५	

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

क्र.स.	कृषक समूह/कृषि सहकारी संस्था/ जल तथा वन उपभोक्ता समिति/ कृषि उधमी (निजि फर्म) हरुको विवरण	ठेगाना	कुल क्षेत्रफल (कठ्ठा)	कुल सदस्य संख्या	महिला	पुरुष	अध्यक्ष/ सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्बर	कै फि य त
४८	श्री प्रकृति कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०४, नर्सही गोकुलनगर	२०	१२		५	महातम प्रसाद हरिजन चमार	९८५७०४६३८०	
४९	श्री अन्सारी कृषि फर्म	प्रतापपुर गा.पा.,६, हरपुर	७०	१०	५	५	आशिक अन्सारी	९८०७५४४७९०	
५०	श्री शर्मा कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०४, नर्सही गोकुलनगर	२०	४	१	३	शैलेन्द्र कुमार शर्मा	९८५७०१३९६७	
५१	श्री विन्ध्यान्चल एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा. ०५, तरैनी	५०	५	२	३	विन्ध्यान्चल कोइरी	९८४७०१७४५३	
५२	श्री सामुदायिक महिला बहुउद्देश्य प्राकृतिक कृषि उधम केन्द्र एण्ड एग्रो टुरिजम	प्रतापपुर गा.पा. ०१ जमुनिया	१०	३	१	२	यामलाल नेयुपाने	९८५७०८०८३३	
५३	श्री नारायणी केरा खेति कृषक समूह	सुस्ता गा.पा. ०५, रामनगर	३१५	९	७	१६	मिरा देवी कोइरी	९८४४७८८४०८	

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

क्र.स.	कृषक समूह/कृषि सहकारी संस्था/ जल तथा वन उपभोक्ता समिति/ कृषि उद्यमी (निजि फर्म) हरुको विवरण	ठेगाना	कुल क्षेत्रफल (कठ्ठा)	कुल सदस्य संख्या	महिला	पुरुष	अध्यक्ष/ सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्बर	कै फि य त
५४	श्री सुस्ता नमुना कृषि सहकारी संस्था लि.	सुस्ता गा.पा. ०५ रतनगंज	३३७५	२२६	७५	१५१	रणजित कुमार यादव	९८६७१२२०६३	
५५	श्री कुशवाहा नर्सरी फर्म	सुस्ता गा.पा. ०४ गोकुलनगर	१०	४	२	२	ममता कोइरी	९८६४५६२२५६	
५६	श्री सौजन्य साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	प्रतापुर गा.पा. ,०८ पिपरपाती	५००००	६०६	४२८	१७८	राजेश सिंह	९८५७०४६२४६	
५७	श्री प्रभावती एकिकृत कृषि तथा पशु फर्म	प्रतापुर गा.पा., ०६ हरपुर	५०	९	४	५	प्रभावती चमार	९८१५४३५०४१	
५८	श्री सगरमाथा कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा., ०५ नवलपरासी	१३८	१३	०	६	अशोक प्रसाद ठाकुर	९८५७०४५७४३	
	जम्मा		६८१८२	२३३५	१३४ ३	९९२			

अनुसुची ३. केरा जोन संचालक समिति विवरण

क्र.सं.	नाम, थर	पद		ठेगाना	सम्पर्क नं.
१	बेचन कोईरी	संयोजक	श्री कठहवा कृषक समूह	प्रतापपुर गा.पा.-६	९८६९३०४७१०
२	लख्खु प्रसाद यादव	सदस्य	श्री आयुष कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा.-४	९८४७०३०२११
३	लक्ष्मण सिंह थापा	सदस्य	श्री पिपरपाती केरा कृषक समूह	प्रतापपुर गा.पा.-८	९८४७०८१४०१
४	बन्नु खवास	सदस्य	श्री नारायणी कृषक समूह	सुस्ता गा.पा.-५	९८६७८५९९११
५	ओमप्रकाश शैथवार	सदस्य	श्री जउराई माई कृषक समूह	प्रतापपुर गा.पा.-८	९८४७४४९१५०
६	विष्णु देवी बराल	सदस्य	श्री अधिकारी एकिकृत कृषि फर्म	प्रतापपुर गा.पा.-६	९८०५४१२७०६
७	राम किसुन कोईरी	सदस्य	श्री पश्चिम टाँडी कृषक समूह	सुस्ता गा.पा.-४	९८६७४८७४३२
८	जेहरी चमार	सदस्य	श्री दिपेन्द्र एकिकृत कृषि फर्म	सुस्ता गा.पा.-५	९८११९११४१२
९	हसन्तरा खातुन	सदस्य		प्रतापपुर गा.पा.-८	९८०७५१३९८६

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

जोन प्रोफाईल घर धुरी आधारभूत तथ्याङ्क सर्वेक्षण फारम केरा वाली खण्ड क कृषकको सामान्य जानकारी

१. परिचयात्मक विवरण

१.१ कृषकको नाम:		१.२ उमेर:.....वर्ष	
१.३ सम्पर्क नम्बर:			
१.४ ठेगाना			
गाँउपालिका/ नगरपालिका		वडा नं.	
टोलको नाम:.....			
१.५ /समूह आवद्ध रहेकोसहकारी उद्यमी संस्थाको/नाम:			
१.६ परिवार सदस्य संख्या: ..... महिला:.....पुरुष: .....बैदेशिक रोजगारीमा जानेको संख्या:.....			
१.७ शैक्षिक योग्यता:			
साक्षर मात्र	एस एल सी पास	एस एल सी भन्दा माथि.....	निरक्षर .....
१.८ बालबालीकालाई कस्तो विद्यालयमा पढाउनु भएको छ ?			
सरकारीछात्र		निजि..... छात्र.....	
छात्रा.....		छात्रा.....	
१.९ वार्षिक आमदानीको मुख्य श्रोत			
पेशा	आम्दानी(रु)		आम्दानी(रु)
कृषि		बैदेशिक रोजगारी	
पशुपालन		स्वदेशमै जागिर	
ब्यापार		अन्य	
जम्मा			

२. जग्गा जमिनको विवरण

२.१	तपाईंको स्वमित्वमा रहेको कूल जग्गा कति छ?		कट्टा .....
२.२	जमिनको प्रकार	खेत	पाखो वारी .....
सिंचित		असिंचित	
खेत	पाखो	खेत	पाखो .....
२.३	सिंचाईको श्रोत कुन हो?	.....	

केरा जोन प्रोफाइल पुस्तिका

२.४	पानीको श्रोत कति टाढा छ ?	.....
२.५	अरुको जग्गा अधियामा वा भाडामा वा समूहमा मिलेर खेती गर्नु भएको छु भने कति ? क्षेत्रफल छ ?	
अधिया		भाडामा लिएर ....
		समूहमा मिलेर .....
२.६	तपाईंसगै भएको सिंचाईको पूर्वाधार के हो ?	पाईप
		कुलो: पक्की ☐ कच्ची ☐ दुवै ☐
		अन्य

३. पूर्वाधारको विवरण:

३.१	हालको संरचना अनुसार जिल्ला सदरमुकामबाट खेती गर्ने जमिनको दुरी कति छ ?			
सदरमुकामबाट दुरी .....कि .....मि. पैदल दुरी ..... मिनेट				
३.२	सडकको पहुँच छ कि छैन ?			
३.३	सडकको प्रकार कस्तो हो ?	☐ मौसमी सडक	☐ ग्राभेल सडक	☐ पिच सडक
३.४	सडकबाट खेती गर्ने जमिनको दुरी कति छ ?	.....कि .....मि.	पैदल दुरी .....मिनेट	
३.५	नजिकको बजार केन्द्र कुन हो ?			
३.६	बजार केन्द्रबाट खेती गर्ने जमिनको दुरी कति छ ?	कि.मि. .... पैदल दुरी मिनेट		
३.७	विद्युतको सुविधा छ कि छैन ?	छ भने विद्युतको क्षमता कति हो ..... (प्रयोग गरेको)		
३.८	कुन कुन एफ सुन्नु हुन्छ .एम. ?	१	२	३
३.९	टेलिफोन तथा मोबाइल के के प्रयोग गर्नु भएको छ ?	CDMA मोबाइल	Namaste	Ncell
३.१०	ईन्टरनेट चलाउनु हुन्छ ?	मोबाइलबाट डाटाको प्रयोग	ADSL	अन्य
३.११	परिवारका सबै सदस्यको गरी संचारमा मासिक जम्मा कति खर्च हुन्छ ? १ (रु)			

केरा जोन प्रोफाइल पुस्तिका

४. तपाईंले कुन कुन वालीहरूको खेती गर्ने गर्नु भएको छ ?

क्र.स.	वालीको नाम	क्षेत्रफल (कठामा)	जात	जम्मा उत्पादन (के.जी.)	बिक्रि दर (रु. प्रति के.जी.)	जम्मा आमदानी (रु)	जम्मा खेती खर्च (रु)	कैफियत
१	धान							
२	मकै							
३	गहुँ							
४	उखु							
५	केरा							
६	आलु							
७	तरकारी							
८	बेसार							
९								

५ . तपाइले अपनाउनु भएको वाली चक्र कुन हो ?

- १ .
- २ .
- ३ .

६. तपाईंले गर्नु भएका पशुपालन के के छन् ?

क्र.स.	पशुपंछी	संख्या	जात	उत्पादन	बिक्रि गरेको परिणाम	बिक्रि मूल्य
१	गाई/ गोरू					
२	भैसी					
३	वाखा					
४						

खण्ड ख
लक्षित बाली सम्बन्धि विवरण

७. केरा बालीको विवरण ?

क्रस.	बाली	जात	जम्मा बोट संख्या	रोपेको क्षेत्रफल (कठ्ठा)	रोपेको समय	फूल फुल्ने समय	फलेको बोट संख्या	बोट लगाउने दुरी	बिरुवाको श्रोत	
									सरकारी	निजि
१	केरा									
२										

८ केरा बालीको उत्पादन विवरण .?

क्रस.	बाली	जात	केरा कट्ने समय	सरदर उत्पादन (बोट/जी.के)	जम्मा उत्पादन (जी.के)	बिक्रि परिमाण (जी.के)	बिक्रि प्रणाली
१	केरा						
२							

९ .तपाईंले मन पराउनु भएको केराको जातहरु कुन कुन हुन्-?

क्रसं.	जात	मन पराउनुको कारणहरु

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

१० .सामान्यतया कति बर्षमा केराको विरुवा फेर्नु हुन्छ ?

क तीन (दुई वाली लिए पछि ग (एक वाली लिएपछि ख (वाली लिएपछि घफेर्ने चलन छैन (चार वाली लिएपछि ड (

११ .मलखादको प्रयोग

क्रस.	वाली	युरिया /जी.के)बोट(	डि पि.ए. (बोट/जी.के)	पोटास /जी.के) बोट(	कम्पोष्ट ,डोको) गोठे मल/ /जी.केबोट(	मल्लिचड वा अन्य अन्य क्रियाकलाप
१	केरा					
२						

१२	कम्पोष्ट मल कसरी बनाउनु हुन्छ र कति परिमाणमा उत्पादन गर्नुहुन्छ ?	
१३	उन्नत केरा खेति सम्बन्धि तालिम लिनु भएको छ..... ?	
१४	लिनु भएको छ भने कहाँबाट लिनु भएको छ ?	
१५	केरा खेतीका लागि कुनै सरकारी कार्यालय संघसंस्था आदिबाट सहयोग पाउनुभएको छ ?	
१६	पाउनु भएको छ भने कस्तो प्रकारको सहयोग हो खुलाउनु होस ?	

१७ .तंपाईले माटोको जाँच गर्ने गर्नु भएको छ?

गर्नु भएको छ भने-

क?कहिले गर्नुभयो (		
ख?माटोको अवस्था कस्तो रहेको थियो (		
ग?माटो सुधार गर्नु भयो त (		

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

१८ .केरा बालीमा कोशेवाली वा तरकारी वाली वा अन्य कुनै घुसुवा वाली लगाउनु भएको छ छ भने ?

क्रसं.	वालीको नाम	लगाउने समय	भिन्ड्याउने समय	सरदर उत्पादन (जी.के)
१				
२				

१९ .तपाईंले उत्पादन गरेको वस्तुको मूल्य अभिवृद्धिका लागि के गर्नु भएको छ ?

क (	ख (
ग (	घ (

२० .तपाईंले उत्पादित केराको बिक्रि कुन माध्यम मार्फत गर्नु हुन्छ?

कसहकारी मार्फत/समुह (	खस्थानिय व्यापारी मार्फत (
गखुद्रा व्यापारी मार्फत (	घथोक व्यापारी मार्फत (
डसंघ संस्था मार्फत (	चअन्य (

२१ .तपाईंलाई बजारीकरणका लागि कुनै निकायबाट सहयोग भएको छ वा छैन?

क (छ	ख (छैन
-------	---------

छ भने कुन कुन निकायबाट सहयोग भएको हो?

क (	ख (
ग (	घ (

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

२२ .बगैचामा गरिने क्रियाकलापहरू

क्रसं.	क्रियाकलाप	गर्नेनगर्ने/	कुन समयमा	प्रयोग विधिकसरी/
१	सिँचाई			
२	गोडमेल			
३	कम्पोष्टप्राङ्गारिक मलको प्रयोग/			
४	रासायनिक मलको प्रयोग			
५	सुक्ष्म खाद्यतत्वको प्रयोग			
६	सकर हटाउने			
७	टेका लगाउने			
८	बुङ्गो हटाउने			

२३ .केराको विक्रिबाट भएको आम्दानीको रकम के के मा प्रयोग गर्नु हुन्छ?

कखाद्य वस्तु खरिद (	खघर खर्च (
गशिक्षा (	घस्वास्थ (
डबचत तथा ऋण लगानी (	चअन्य (

२४. केरा खेतीका लागि कहि बाट ऋण लिने गर्नु भएको छ?

यदि छ भने कैहा बाट

कसहकारी/समुह (	खवैक (
गसाहु महाजन (	घअन्य (

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

२५. तपाईंले केरा खेतीका लागि बैंक तथा अन्य वित्तीय संस्थाहरूबाट सहूलियत कृषि ऋण लिनु भएको छ व्याजदरमा लिनु यदि छ भने कति प्रतिशत ? भएको छ.....?

२६. तपाईंले केरा खेति गर्दा यन्त्र औजार प्रयोग गर्नुहुन्छयदि गर्नुहुन्छ भने ?

कखनजोत गर्दा (	खविषादि छर्दा (
गगोडमेल गर्नु (	घ उत्पादनोपरान्त क्रियाकलापहरूमा (

२७. तपाइले कृषि यान्त्रीकरणका लागि कुन कुन औजार उपकरण प्रयोग गर्नुहुन्छ ?

- क) मिनी टिलर
- ख) पावर टिलर
- ग) मिनि ट्र्याक्टर
- घ) ट्र्याक्टर
- ङ) ईलेक्ट्रिक स्प्रेयर
- च) पावर स्प्रेयर
- छ) ईन्टर कल्टिभेटर
- ज) अन्य

. 28व्यावसायिक केरा खेती सम्बन्धि प्रविधिक सल्लाह सुझाव कहाँबाट लिनु भएको छ?

क) PMAMP, परियोजना कार्यान्वयन एकाइ	ख) एग्रोभेटहरू
ग) गैह्र सरकारी संस्था	घ) स्थानिय तह (कृषि शाखा)
ङ) कृषि ज्ञान केन्द्र	च) अन्य

२९ .तपाइको क्षेत्रमा केराको खाद्य विविधिकरण तथा प्रशोधन सम्बन्धि उद्योग वा राईपनिड च्याम्बर छ कि छैन ?

यदि छ भने कस्तो खालको उद्योग छ ?.....

यदि छैन भने, कस्तो खालको उद्योगको आवश्यकता छ ?.....

३० .तपाईंले केरा खेति गर्दा केरा वालीको विमा गर्नु भएको छ ?

क (छ	ख (छैन
-------	---------

गर्नु भएको छ भने प्रति बोट वा प्रति कट्टा कसरी गर्नु भएको छ..... ?

क्र.सं	वाली	क्षेत्रफल	सहयोगि निकाय

केरा वालीको विमा गर्दा केकस्ता- प्रकारका समस्याहरू झेलनुपरेको छ.....?

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

३१ .केराको क्षेत्र विस्तार गर्ने सोच राख्नु भएको छ ?

क .छ	ख छैन .
कारण	कारण ....

३२.वाली उत्पादनोपरान्त?केरा वालीमा तलका कुन कुन क्रियाकलाप गर्ने गर्नु भएको छ ,

कम्रेडिड (	खप्याकिड (
गभण्डारण (	घप्रशोधन (

३३ .तपाइको क्षेत्रमा के कस्ता सेवा प्रदायकहरू रहेका छन् नाम उल्लेख गर्नुहोस

क्र.सं	संघ सस्थाको नाम	प्रकार	प्रवाह गर्ने सेवाको विवरण	कैफियत

३४ . तपाइको क्षेत्रमा कस्ता प्रकारका कृषि व्यवसायहरू संचालित छन् ?

एग्रोभेट	रासायनिक मलको मात्र कारोबार गर्ने सहकारी
व्रीड बेर्ना तथा रासायनिक मलको कारोबार गर्ने सहकारी	निजी उद्यमी
मेशीनरी औजार बिक्रेता	

३५.तपाइको केरा खेतीमा सिंचाइ सम्बन्धि कस्ता पुर्वाधारहरू सचालनमा रहेका छन् ?

क) पाइप सिंचाइ	ख) सानो क्षेत्रमा संचालित पक्की कुलो
ग) स्यालो ट्युबवेल	घ) डिप ट्युबवेल
ड) सानो क्षेत्रमा संचालित परम्परागत कुलो	च) आकासे पानी संकलन पोखरी
छ) वृहद क्षेत्रमा सिंचित हुने परम्परागत कुलो	ज) वृहद क्षेत्रमा सिंचित हुने पक्की कुलो

३६.रोग र किराको समस्या तथा समाधानका विधिहरू

प्रमुख रोगहरू	अपनाईएका नियन्त्रण विधिहरू
१.	१.
२.	२ .
३.	३.
प्रमुख किराहरू	अपनाईएका नियन्त्रण विधिहरू
१.	१.
२.	२ .
३.	३.

केरा जोन प्रोफाईल पुस्तिका

.37 केरा उत्पादनका र बजारिकरण प्रमुख समस्याहरु ?

उत्पादन	बजारीकरण
१.	१.
२ .	२ .
३.	३.

.38केरा खेतीमा अनुमानित खर्च (प्रति कठ्ठा)

क्र.सं.	क्रियाकलाप	परिमाण	दर (रु)	जम्मा खर्च (रु)
१	विरुवा खरिद र ढुवानी			
२	जमिनको तयारी			
३	ले आउट तथा खाडल खन्न			
४	विरुवा रोप्न			
५	मल हाल्न			
६	प्राङ्गारिकगोठे मल खरिद/			
७	मेशिनरी तथा औजार खरिद			
८	रासायनिक मल खरिद			
९	विषादि खरिद			
१०	शुष्म खाद्यतत्व खरिद			
११	गोडमेलटपट्टेस खर्च ,			
१२	सिँचाई खर्च			
१३	शुष्म खाद्यतत्वविषादि छर्न ,			
१४	फल काट्नेप्याकिड तथा ग्रेडिड तथा , ढुवानी खर्च			
१५	चौकीदारीहेरालु/			
१६	अन्तरवाली लगाउन (एकमुष्ठ)			
१७	विविध खर्च			
जम्मा खर्च (रु)				

.39केरा खेतीबाट हुने अनुमानित आम्दानी (प्रति कठ्ठा)

क्र.सं.	क्रियाकलाप	परिमाण	दर (रु)	जम्मा आम्दानी (रु)
१	केरा विक्रि	दर्जनजी.के/		
२	अन्तरवालीबाट हुने आम्दानी			
३	उपउत्पादनबाट हुने आम्दानी-			
४	अन्य			
जम्मा आम्दानी (रु)				

केरा जोन प्रोफाइल पुस्तिका

.40लाभ लागत अनुपात

जम्मा खर्च (रु)=

जम्मा आम्दानी (रु)=

खुद आम्दानी (रु)=

लाभ लागत अनुपात=

.41केरा उत्पादन सम्बन्धि विवरण (पछिल्लो ५ वर्षको)

वर्ष	जात	क्षेत्रफल (कठ्ठा)	उत्पादन के.जी.	कैफियत
२०७३/०७४				
२०७४/०७५				
२०७५/०७६				
२०७६/०७७				
२०७७/०७८				

.42तपाईंको केराको बजार मूल्य गत ५ वर्षमा कति प्राप्त गर्नुभयो ?

क्र.स.	विवरण	वर्ष तथा उत्पादित वस्तु				
		२०७३	२०७४	२०७५	२०७६	२०७७
	मौसमी बजार मूल्य प्रति केजी)/ दर्जन/घरी(					
१	घरबाट /Farm gate price)					
	स्थानीय बजार					
	थोक बजार					
२	वेमौसमी मूल्य प्रति केजी)/ दर्जन/घरी(					
	घरबाट /Farm gate price)					
	स्थानीय बजार					
	थोक बजार					

.43भन्न मन लागेका अन्य केही कुराहरु भए ....

फारम भनेको नाम:

मोबाईल नं.

दस्तखत:

मिति:

मिति:

अन्तरवार्ता दिने कृषकको नाम:

मोबाईल नं.

दस्तखत: